

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

На правах рукопису

Кафедра технологічної і професійної освіти

**МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
«ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІК
ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА»**

Предметна спеціальність: 014.10 Середня освіта
(Трудове навчання та технології)

Виконала:

Курбетьєва Юлія Олександрівна,
магістрантка 62М-Тз групи,
факультету технологічної і професійної освіти

Науковий керівник:

канд. пед. наук, доцент кафедри
технологічної і професійної освіти
Хоруженко Тетяна Анатоліївна

Глухів – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП _____	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІК ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА _____	8
1.1. Особливості використання проєктних технологій в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти _____	8
1.2. Навчання старшокласників проєктування та виготовлення виробів засобами декоративно-прикладного мистецтва _____	17
1.3. Зміст навчання старшокласників проєктування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва _____	24
Висновки до першого розділу _____	29
РОЗДІЛ 2. РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЄКТУ НА ВИГОТОВЛЕННЯ ДИТЯЧОЇ В'ЯЗАНОЇ СУКНІ _____	31
2.1. Сучасний стан вивчення техніки в'язання у старших класах закладів середньої освіти _____	31
2.2. Вибір та обґрунтування об'єкта проєктування _____	34
2.3. Конструювання та технологія виготовлення дитячої в'язаної сукні _____	45
2.4. Економічні розрахунки дитячої в'язаної сукні _____	53
2.5. Охорона праці у процесі навчання учнів в'язання _____	56
Висновки до другого розділу _____	59
ВИСНОВКИ _____	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ _____	63
ДОДАТКИ _____	70

ВСТУП

Загальна середня освіта – цілеспрямований процес засвоєння систематизовані знання про природу, людину, суспільство, культури і виробництва засобами пізнавально-практичної діяльності, результатом якої є інтелектуальна, соціальна і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшого навчання і трудова діяльність [18; 3]. Правове регулювання загальної середньої освіти базується на Конституції України, Державній програмі «Освіта» (Україна XXI століття) (1993), Концепції розвитку неперервної освіти України на період 2015-2025 років, Концепції «Нова українська школа» (2016), Законах України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020) тощо. Зміст навчання у 10-11 класах відображено в Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти (2011), Типових освітніх програмах та Навчальних програмах дисципліни.

Останнім часом у нашій країні йде процес модернізації системи освіти. Ці зміни відбуваються у трьох основних напрямках: входження у світовий освітній простір, пошук нових інструментів; методи формування творчої особистості; подальша інтеграція освітніх факторів (школа, сім'я, суспільство). Постіндустріальне суспільство інформаційних технологій, на відміну від індустріального суспільства кінця XIX – середини XX ст., набагато більше зацікавлене в тому, щоб його громадяни могли самостійно, активно діяти, приймати рішення, швидко адаптуватися до життя.

Суспільству потрібні особистості, здатні насамперед самостійно вчитися. Школа має створити умови для формування творчої особистості Традиційна предметно-оперативна система, за якою розроблялися програми трудового навчання, та розроблена на її основі методика вичерпали свої можливості в нових умовах реформування загальноосвітньої школи. Досить очевидною стає невідповідність традиційних методів трудового навчання потребам суспільного розвитку [42; 43; 54;61].

Усе це потребує нових підходів до методики трудового навчання та технологій, яка має на меті забезпечити підготовку учнів до праці в різних галузях виробництва та домашнього господарства, дати учням загальні відомості про основи виробництва, сучасне обладнання, технології, процеси управління, основні групи професій та вимоги професій до людини; залучати учнів до творчо-інтелектуальних та технологічних робіт; формувати навички розв'язування творчих практичних завдань.

Досягти зазначеної мети дозволяє проєктно-технологічна діяльність, яка об'єднує всі види сучасної діяльності людини від виникнення творчого задуму до реалізації готового продукту. Проєктно-технологічний підхід дає змогу усвідомити варіативність змісту технологій, тобто уникнути жорсткої регламентації змісту навчальної діяльності учнів. В основі сучасного змісту технологій лежить гнучка організація процесу навчання здобувачів освіти, де пріоритет надається активним методам навчання та сучасним педагогічним технологіям [17; 22].

Проблему впровадження проєктно-технологічної діяльності на уроках технологій досліджують значна кількість науковців та учителів-практиків, зокрема І. Андрощук, В. Бербец, С. Білевич, Н. Боринець, Г. Воїтелева, О. Коберник, В. Курок, О. Литвин, Н. Матяш, Є. Мегем, О. Медвідь, Ю. Палій, А. Терещук, В. Туташинський, І. Ходзицька, Т. Хоруженко, С. Яшук та інші.

Оволодінню старшокласниками провідних засад проєктно-технологічної діяльності, елементами пошукової діяльності, розвитку творчого та критичного мислення, формуванню вмінь не тільки знаходити потрібні знання, але й застосовувати їх на практиці сприяє навчальна програма «Технології. 10-11 класи. Рівень стандарту» (2017р.) [50].

Навчальні модулі програми «Технології. 10-11 класи. Рівень стандарту» (2017 р.) обираються з урахуванням побажань учнів, фахової підготовленості вчителя, регіональних і національних особливостей виробничого середовища, матеріально-технічної бази шкільних навчальних

майстерень. Незалежно від профілю навчання учнів, це дає їм можливість оволодіти практичними технологіями, які викликають зацікавленість школярів. Освоєння навчальних модулів має відбуватися на основі впровадження методів творчих проєктів, а результатом діяльності учнів при вивченні кожного модуля відповідно має бути проєкт.

Українське декоративно-ужиткове мистецтво – це величезний світ духовної і матеріальної спадщини етносу, набуток художніх ідей численних поколінь народу, дорогоцінна скарбниця, що живить сьогодні професійно-мистецьку творчість. Унікальна своєрідність українського народного декоративно-ужиткового мистецтва сформувалась під впливом конкретних природних, етнопсихологічних, соціально-історичних, економічних та інших умов. Серед багатьох технік декоративно-ужиткового мистецтва, якими оволодівають старшокласники на уроках технологій, важливе місце посідає робота з текстильними матеріалами, зокрема – в'язання спицями. Хоча більшість трикотажних виробів наразі виготовляються на підприємствах легкої промисловості, але вироби ручної роботи разом з тим не втрачають своєї популярності.

Згідно навчальної програми «Технології. 10-11 класи. Рівень стандарту» (2017 р.), технологія виготовлення в'язаних виробів може обиратися вчителем спільно з учнями в якості основної для виготовлення предметів інтер'єрного призначення, одягу, жіночих та чоловічих аксесуарів тощо в змісті модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» та «Дизайн предметів інтер'єру», а в якості додаткової – в змісті навчального модуля «Дизайн сучасного одягу».

Зважаючи на все вище зазначене, можна стверджувати, що тема нашого дослідження: «Організація проєктно-технологічної діяльності учнів 10-11 класів у процесі вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва», є досить актуальною.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні організаційних засад проєктно-технологічної діяльності старшокласників у процесі вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва.

Завдання дослідження:

- 1) Проаналізувати історичний розвиток та сутність проєктно-технологічної діяльності учнів у закладах середньої освіти.
- 2) Дослідити види та техніки декоративно-ужиткового мистецтва українців.
- 3) Встановити зміст навчання старшокласників проєктування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва.
- 4) Розробити проєкт та виготовити дитячу в'язану сукню.

Об'єктом дослідження є проєктно-технологічна діяльність старшокласників на уроках технологій.

Предметом – організаційні засади проєктно-технологічної діяльності старшокласників у процесі вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва.

У магістерській роботі були застосовані такі *методи дослідження*:

- *теоретичні*: системний аналіз наукової психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури з проблеми дослідження; аналіз програм, навчальних посібників і методичних рекомендацій; систематизація, конкретизація, порівняння, узагальнення знайденої інформації, які дозволили уточнити понятійний апарат магістерського дослідження та систематизувати теоретичний матеріал;
- *емпіричні*: педагогічне спостереження, діагностичні (анкетування, бесіди з учителями і учнями).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні організаційних засад проєктно-технологічної діяльності старшокласників у процесі вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці

пояснювальної записки та виготовленні проєкту «Дитяча в'язана сукня».

Апробація результатів. Основні положення та результати дослідження доповідалися та обговорювалися на науково-практичних конференціях та семінарах різного рівня:

- міжнародних – 2;
- всеукраїнських – 6;
- регіональних – 1;
- звітних – 1.

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження опубліковано в 1 тезах у збірнику матеріалів звітної науково-практичної конференції здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (м. Глухів, 23-24 травня 2023 року) [26].

Структура роботи. Магістерська робота містить вступ, основну частину з двох розділів, загальні висновки, перелік використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТЕХНІК ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

1.1. Особливості використання проєктних технологій в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти

Стратегія сучасної освіти полягає в тому, щоб надати можливість учням розвинути таланти та творчий потенціал. Створення належних умов для адаптації дітей до соціальних змін, для їх повноцінного розвитку вимагає пошуку та використання таких форм і методів організації навчально-виховного процесу, котрі сприяли б розвитку творчої активності учнів та формуванню в них потреби в пізнанні навколишнього світу. З метою розв'язання проблем розвитку в школярів самостійності, творчого та відповідального ставлення до справи, свідомого навчання у середній школі все ширше сьогодні використовують метод проєктів. Його застосування в організації навчально-виховного процесу дозволяє стимулювати самостійну діяльність школярів, орієнтувати учнів на виконання індивідуальної, парної, групової роботи впродовж тривалого часу.

Метод проєктів завжди привертав увагу іноземних та вітчизняних вчених, педагогів-практиків. Теоретичні засади його застосування в педагогіці розробили послідовники Дж. Дьюї, В. Кильпатрик, Р. Уоткінс, В. Чартерс та ін. В. Зверєва, М. Лазарєв, А. Моїсєєв, М. Поташник, Г. Селевко, С. Сисоєва в своїх публікаціях обґрунтували доцільність використання проєктних технологій та розробили рівні їх упровадження в навчально-виховний процес сучасної школи.

Розв'язанню загальних проблем застосування методу проєктів присвятили свої дослідження К. Баханов, В. Гузєєв, І. Єрмаков, Р. Курбатов, О. Онопрієнко, О. Пехота, Н. Пахомова, Н. Тарасова, С. Шевцова та ін.

На можливості використання проєктних технологій в освітньому процесі для розвитку пізнавальної творчої активності учнів наголошували Н. Котелянець, Н. Кубракова, В. Кузьменко, Н. Слюсаренко, Є. Полат та інші. Не зважаючи на ґрунтовну розробленість загальних питань проблеми в науково-педагогічній літературі, більш детального розгляду потребують особливості використання методу проєкту для розвитку пізнавальної активності старшокласників.

Для розв'язання окреслених завдань були використані теоретичні методи дослідження: аналіз вітчизняних та зарубіжних психолого-педагогічних праць з питань організації проєктної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах; узагальнення, систематизація науково-педагогічної літератури для уточнення теоретичних підходів; конкретизація, класифікація методичних матеріалів для визначення педагогічних умов ефективного використання методу проєктів у роботі зі старшокласниками.

При здійсненні розвідки використовувалися такі методологічні підходи: когнітивний, що уможливорює розкриття цілей, завдань, змісту методу проєктів, орієнтує учнів загальноосвітнього навчального закладу на розвиток пізнавальної активності; технологічний підхід до процесу проєктування засобів управління навчально-пізнавальною діяльністю старшокласників; системний, що забезпечує логічно послідовне виконання етапів пізнання навколишнього світу, співпрацю вчителя й учнів загальноосвітнього навчального закладу як цілісної системи та комплексний аналіз результатів проєктної діяльності; функціональний – створює підґрунтя для реалізації педагогічних умов упровадження в освітній процес проєктної технології, надає можливість на засадах організації проєктної діяльності виробляти шляхи формування у старшокласників пізнавальних потреб.

Метод проєктів, як метод планування доцільної (цілеспрямованої) діяльності для вирішення навчальних завдань в реальних життєвих обставинах, почав складатися наприкінці ХІХ ст. у США як «метод проблем».

Він розвивався у педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї в межах гуманістичного напрямку в філософії та освіті.

Термін «метод проєктів» був запозичений з агрономічної літератури та вперше зустрічається в педагогіці в 1908-10 рр. у звітах масачусетських шкільних органів. Метод ґрунтувався на ідеї побудови активної форми навчання через доцільну діяльність учнів у співвідношенні з їх особистими інтересами. В основу методу проєктів було закладено концепцію навчання шляхом «дії» та «вільного виховання». Таким чином Дж. Дьюї зосереджував увагу на можливості допомоги учням у розвитку здібностей завдяки їх співпраці над певною проблемою за умови колективного пошуку й створення колективного проєкту. При цьому надзвичайно важливим було зацікавити кожну дитину процесом пізнання, здобуття знань, показати їй, де і яким чином вони можуть їй знадобитись у житті. Учні набували знань і досвіду у процесі планування й реалізації практичних завдань, котрі протягом навчання поступово ускладнювалися [22].

Один із послідовників Дж. Дьюї – професор В. Кілпатрик – вдосконалив систему роботи над проєктами, теоретично обґрунтував метод, виходячи з принципу «виховання є життя, а не підготовка до життя»; запропонував першу класифікацію проєктів (створювані, споживчі, розв’язання проблем, проєктивправи). Під проєктом він розумів цільовий акт діяльності, в основі якого лежить інтерес дитини.

Подальшого розвитку ідея проєктного навчання набула в роботах Е. Коллінгса. Він запропонував використовувати в змісті шкільної діяльності, зокрема в методі проєктів, власний досвід дітей, розуміючи його як теоретичні та практичні надбання під час участі в цікавих й плідних сторонах життя. Вченим створена власна класифікація проєктів (ігрові, екскурсійні, трудові, проєкти розповідей) та узагальнено досвід роботи американської школи з використання методу проєктів [22].

Американський досвід проєктного навчання полягає в організації системи навчальної роботи через активну доцільну діяльність учнів, що ґрунтується на

їх особистісному інтересі. Метою відповідних навчальних завдань в реальних життєвих обставинах було отримання практичного результату – створення колективного проєкту та розвиток здібностей дитини. Під час навчання педагог ставив перед учнями проблему, коригував пошук школярів, стимулював застосування наявних у них знань і вмінь, стимулював використання активних методів та колективних форм роботи.

Проаналізувавши американський досвід застосування проєктної діяльності, зазначив, що, маючи суттєву різницю в поглядах на сутність методу проєктів, американські педагоги визначають спільні концептуальні риси: принцип активності у виборі завдання та його виконанні; життєвий, практичний характер проєктів, суспільно-корисну цільову установку; інтерес учнів до роботи; поєднання теорії й практики, знань і навичок [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**].

Пізніше, вже за часів становлення радянської влади, проєктна технологія стала досить широко, хоч і недостатньо продумано та послідовно, впроваджуватися у вітчизняній школі. Так, на початку 20-х років ХХ ст. в Україні почали пропагувати метод проєктів як результат дидактичних пошуків ряду експериментальних шкіл щодо активізації навчальної роботи, зв'язку навчання з життям і виробництвом, здійснення трудового виховання учнів. Метод проєктів став не лише однією з основних форм організації навчання у вітчизняних школах, а й визначав зміст усієї шкільної роботи. Однак попри те, що цей новий метод навчання знайшов підтримку в учителів, він запроваджувався в школах без належного методичного забезпечення, теоретичного осмислення та ґрунтовної експериментальної перевірки.

Перший досвід його застосування виявив певні проблеми й ускладнення: зниження ролі вчителя в навчальному процесі, неекономне витрачання навчального часу, відсутність в учнів достатньої мотивації для такого типу навчання [6].

Ухвалою ЦК ВКП(б) в 1931 році метод проєктів був засуджений. З того часу в СРСР більше не було зроблено серйозних спроб відродити цей метод у

шкільній практиці. Однак у зарубіжній школі він активно і досить успішно розвивався (у США, Великобританії, Бельгії, Ізраїлі, Фінляндії, Німеччині, Італії, Бразилії, Нідерландах та інших країнах).

Наприкінці 80-х років метод проєктів простежується в технології колективних творчих вправ [6.]. З середини 90-х років він пройшов стадію еволюційних змін. Народившись в ідеї вільного виховання, цей метод стає інтегрованим компонентом широко розробленої та структурованої системи освіти. Але сутність його з моменту створення майже не змінилася.

З точки зору В. Антоненка сутність проєктної технології полягає у функціонуванні цілісної системи (змісту, методів, прийомів, засобів тощо), що адаптує навчально-виховний процес учнів до структурних і організаційних вимог навчального проєктування [3].

Як стверджує Н. Пахомова, «навчальний проєкт, з точки зору учня, - це можливість робити щось цікаве в групі або самостійно, максимально використовуючи свої можливості; це діяльність, яка дозволяє проявити себе, спробувати свої сили, прикласти свої знання, принести користь і показати публічно досягнутий результат; це діяльність, спрямована на вирішення цікавої проблеми, коли результат носить практичний характер, має важливе прикладне значення і, що дуже важливо, він цікавий і значимий для самих відкривачів».

Дещо з іншого боку до навчального проєктування підходить С. Днепров, який вважає, що головним у навчанні є опрацювання та комбінування проєктних ідей і рішень учнів. Результатом навчального проєктування таким чином дослідник визначає сукупність розроблених, обґрунтованих і побудованих ідей.

В основі проєкту, за П. Івановим, лежить будь яка проблема. Для її вирішення, на думку вченого, школярам потрібно володіти не тільки знанням певного навчального матеріалу, а й великим обсягом різноманітних інтегрованих предметних знань. Крім того, учні повинні володіти певними інтелектуальними, творчими та комунікативними вміннями.

До інтелектуальних умінь науковець відносить вміння працювати з інформацією, текстом (виділяти головну думку, вести пошук потрібної інформації в тексті), вміння аналізувати навчальну інформацію, робити відповідні висновки. До творчих умінь він відносить: вміння знаходити кілька варіантів вирішення проблеми; генерувати ідеї (потрібні знання в різних областях); прогнозувати наслідки того чи іншого рішення. До комунікативних умінь належать: вміння знаходити компроміс зі співрозмовником; вести дискусію, чути і слухати співрозмовника, відстоювати власну точку зору, підкріплену аргументами; лаконічно висловлювати свою думку.

Використовуючи метод проєктів у сучасній школі, науковець виділив основні вимоги до його застосування:

1. Наявність значущої проблеми в дослідницькій та творчій діяльності, що вимагає інтегрованого знання та пошуку для вирішення.
2. Практична, теоретична значущість передбачуваних результатів.
3. Структурування змістовної частини проєкту (із зазначенням поетапних результатів і розподілу ролей).
4. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність на уроці чи в позаурочний час.
5. Використання дослідницьких методів, що впливають на завдання дослідження, висунення гіпотези їх рішення, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, коригування, висновки [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**].

Варто зазначити, що використання методу проєктів раніше було обмеженим, оскільки вимагало створення відповідних умов, серед яких О. Паламарчук визначає: формування та розвиток соціального досвіду учнів; підхід до навчання як до технологічного процесу, гри, дискусії, проблемного пошуку; орієнтація на узагальнену цілісну діяльність учнів; визначення не тільки змістової сторони діяльності (мети, єдності викладання та умінь), а й її послідовності, наступності, самостійності; утворення мікрогруп (постійних

і тимчасових) як форми комунікативної діяльності, що сприяє гармонізації інтересів особистості та колективу учнів у цілому [34].

Реалізація окреслених умов в роботі зі старшокласниками сприятиме ефективності організації проєктної діяльності з метою забезпечення формування в них пізнавальних потреб.

Згідно з дослідженнями О. Пометун, проєктні технології обґрунтовуються та вносяться у план навчальної діяльності закладу, класу. Вони передбачають розроблення технології виготовлення і реалізації об'єкта проєктування, що формується в учнів певною системою творчо-інтелектуальних знань та вмінь. Виконуючи творчі проєкти, учні вчаться самостійно приймати рішення щодо розв'язання проблемних ситуацій.

Проєктні технології передбачають постановку визначеної навчальної проблеми та її розв'язання у процесі засвоєння учнями знань, умінь та вироблення навичок. Суть проєктної технології полягає у стимулюванні інтересу учнів, які отримують інтегровані знання через проєктну діяльність, що дозволяє усвідомити можливості практичного застосування надбаних знань, рухаючись від теорії до практики. Водночас упровадження технології в навчально-виховний процес вимагає використання сукупності дослідницьких, пошукових, творчих методів, прийомів, засобів.

Проєктні технології спрямовані розвивати у процесі навчання пізнавальну активність та творчі вміння школярів. Кожен учень під час роботи над проєктом може продемонструвати гнучкість та оригінальність мислення, наполегливість у досягненні мети, вміння самостійно здобувати знання та конструювати свої дії.

Методи, що застосовуються у процесі навчання дітей проєктуванню, умовно можна поділити на традиційні та нетрадиційні. До традиційних відносяться: вербальні методи, демонстрація, спостереження, метод вправ, самостійної роботи тощо. До нетрадиційних – методи активізації мислення, розвитку творчої уяви та теорії розв'язування винахідницьких задач, до яких входять: метод творчих проєктів, метод фантазування, морфологічний аналіз,

мозкова атака, метод фокальних об'єктів, метод алгоритмів, метод зразків, метод створення ідеального об'єкту, конкурси творчих проєктів та багато інших. Їх корисно використовувати під час організації проєктної діяльності старшокласників.

Успішність та ефективність проєктування забезпечується за умови правильної та послідовної, організаційно-спланованої взаємодії вчителя та учня. В основі такої співпраці має бути забезпечена логічна послідовність дотримання етапів виконання проєктів: організаційно-підготовчого, конструкторського, технологічного, заключного.

На різних етапах впровадження технології проєктів О. Пометун розглядала застосування різних методів навчання :

- на організаційно-підготовчому – вербальні методи (розповіді, пояснення), метод інформаційної підтримки, фантазування, пошуку, демонстрації зразків раніше виконаних проєктів, метод аналогій, мозкової атаки, ідеального та фокальних об'єктів тощо;

- на технологічному етапі – метод вправ (відпрацьовуються дії і прийоми виконання окремих операцій), метод інформаційної підтримки шляхом демонстрації автоматизованих схем, креслень, технологічних операцій, прогресивних технологій;

- на заключному етапі: метод інформаційної підтримки, демонстрації, проведення конкурсів творчих проєктів [38].

На окрему увагу заслуговує думка Р. Гуревич, що проєктні технології пробуджують пізнавальну активність учнів, розвивають самостійне мислення, формують уміння виконувати проєктну діяльність. Вчена вважає очевидним, що процес навчання учнів з використанням проєктних технологій необхідно застосовувати комплексно. При цьому на кожному етапі виконання проєкту творча активність і самостійність школярів відіграють першочергову роль [10].

Робота над проєктом здійснюється в кілька етапів і зазвичай виходить за рамки навчальної діяльності на уроках: вибір теми чи проблеми проєкту;

формування групи виконавців; розробка плану роботи над проектом, визначення термінів; розподіл завдань серед учнів; виконання завдань, обговорення в групі результатів виконання кожного завдання; оформлення спільного результату; звіт за проектом; оцінка виконання проекту.

Під час використання проектного методу всі учасники навчально-виховного процесу розв'язують низку важливих виховних і розвивальних завдань. Це сприяє розвитку пізнавальних навичок учнів, формуванню вміння самостійно здобувати й упорядковувати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі тощо.

Таким чином, основними вимогами до використання методу проектів у роботі зі старшокласниками визначаємо: наявність значущої у дослідницькому, творчому плані проблеми (завдання), розв'язання якої потребує наявності в учнів інтегрованих знань, навичок дослідницького пошуку; практичну, теоретичну, пізнавальну значущість передбачуваних результатів; забезпечення самостійної (індивідуальної, парної, групової) діяльності учнів; структурування змістової частини проекту (із зазначенням поетапних результатів); використання дослідницьких методів (визначення проблеми досліджуваних завдань, що впливають з неї, висунення гіпотези їх розв'язання, обговорення методів дослідження; обговорення способів оформлення кінцевих результатів – презентації, захист, творчі звіти); збір, систематизація та аналіз отриманих даних; підбиття підсумків, оформлення результатів, висновки, висунення нових проблем дослідження.

Аналіз науково-педагогічних досліджень з проблеми став підставою для висновку, що використання проектних технологій має здійснюватися із зорієнтованістю на особистість учня, його можливості, здібності, інтереси, освітні потреби, ступінь креативності. Застосування методу проектів у роботі зі старшокласниками передбачає високий рівень індивідуальної та колективної відповідальності за виконання кожного завдання з розробки проекту. Впровадження проектної технології буде успішним за умови належної організації дослідницької пізнавальної діяльності, в якій учні

займають активну позицію. Тема проєкту може бути пов'язана з предметною областю чи носити міждисциплінарний характер.

При застосуванні методу проєкту в освітньому процесі потрібно враховувати інтереси і потреби школярів, їх можливості й особисту практичну значущість майбутньої роботи над проєктом. Результат виконаного проєкту може бути представлений в формі статті, рекомендацій, альбому. Різноманітними можуть бути форми презентації проєкту: доповідь, конференція, конкурс, свято, вистава. Головними ж результатами організації проєктної діяльності мають стати актуалізація наявних і отримання нових знань, сформованість умінь та навичок пізнавальної діяльності та творчого застосування набутого досвіду в нових умовах.

1.2. Навчання старшокласників проєктування та виготовлення виробів засобами декоративно-прикладного мистецтва

Проявом духовно-матеріальної культури українського народу є декоративно-прикладне мистецтво, що є одним із важливих чинників формування людини як духовної та творчої особистості. В плані розвитку і збагачення культурних надбань вагому роль відіграє школа. Саме через процес навчання учні, активно залучаються до створення виробів декоративно-прикладного характеру, вивчають традиції, національні цінності, усвідомлюють себе активним учасником процесу відтворення, збереження та примноження культурної спадщини.

Проблема навчання декоративно-прикладного мистецтва учнів привертає увагу філософів, психологів, культурологів, педагогів. Вона торкається наукових досліджень, що об'єднують педагогіку, етику, культурологію та мистецтвознавство. Наприклад, М. Євтух, Л. Оршанський, Б. Тимків – охарактеризували психолого-педагогічні особливості засвоєння учнями народних промислів, що спричинені віковими закономірностями і статевою належністю дітей, Н. Кузан – виховання підлітків на традиціях народного

декоративно-прикладного мистецтва Західної України, Б. Нешумова – основи декоративного мистецтва в школі.

Проблемам відродження народно-прикладного мистецтва присвячено праці Л. Баженова, П. Білецького, І. Білевича, Л. Гриценко, О. Данченка, О. Коберника, Л. Оршанського, С. Павх, В. Радкевич, О. Соломченка, М. Станкевича, Є. Сявавко, В. Сидоренка, Т. Сиротенко, А. Терещука, Г. Цибульової. Дослідження О. Єнтіс, Н. Кузан, Т. Мацейків, В. Мусієнка, В. Радкевич, Л. Савки, С. Чебоненка та ін. свідчать про могутній вплив народних художніх ремесел на психолого-педагогічний і виховний потенціал особистості.

Декоративно-прикладне мистецтво має багато видів, наприклад: монументально-декоративне мистецтво, що безпосередньо пов'язане з архітектурою – це декоративні розписи, вітражі, мозаїка, скульптура тощо; оформлюване мистецтво – це художнє оформлення міст, сіл, демонстрацій, експозицій виставок, стендів, вітрин тощо [30].

Техніки декоративно-прикладного мистецтва класифікують за матеріалом – камінь, метал, скло, кістка та ін.; за технологічними особливостями – ткацтво, вишивка, плетіння, в'язання, розпис; за функціональними ознаками – одяг, меблі, посуд, прикраси, іграшки; за домінуючими виражальними ознаками – поліхромна, монохромна пластична і ажурно-силуетна. Поліхромна – ткацтво, вишивка, батик, вибійка, бісер, писанкарство, розпис. Монохромна група: інкрустація, випалювання, гравіювання. Пластична група: різьблення, тиснення, карбування, пластика малих форм. Ажурно-силуетна група: кування, слюсарство, мереживо, витинанка [63].

В Україні поширені багато видів декоративно-прикладного мистецтва, зокрема це художнє обробка дерева, художня обробка каменю, художня обробка кістки й рогу, художня кераміка, художнє скло, художній метал, художня обробка шкіри, художнє плетіння, в'язання, художнє ткацтво, килимарство, вишивка, розпис, батик, писанкарство, карбування, художнє

кування, витинанки, мереживо, виготовлення виробів з бісеру, емалі, а також меблів, посуду, хатніх прикрас, іграшок, одягу. Розглянемо найбільш відомі із них.

Вишивка – один з найвідоміших і найпопулярніших видів декоративно-ужиткового мистецтва (рис.1.1). За даними археологів, скіфи – господарі причорноморських степів у VII – III ст. до н. е. прикрашали свій одяг вишивкою. За дохристиянських часів вишивка була не лише прикрасою, а й оберегом. Вірили, що орнамент на одязі та предметах побуту захищає свого власника, привертає до нього достаток, удачу, здоров'я.

Рис. 1.1. Українська народна вишивка

Килимарство – традиційна, найбільш важлива і поширена в усіх місцевостях України галузь народного ткацтва. З найдавніших часів килими служили людині для утеплення і прикрашання житла (завішування стіни, покривання скрині, стола, ліжка, підлог, саней), виконували обрядові та естетичні функції (використовувалися у святкових, урочистих, весільних і поховальних обрядах). Килими були обов'язковою частиною посагу дівчини, ними оплачували данину (рис.1.2).

Рис. 1.2. Процес виготовлення і зразок українського килима

Давні гобелени в Україні мали назви дивани, опони, шпалери, коберці, пери-стромати, тапетії. Термін "гобелен" (французького походження) почав вживатися вже у ХІХ столітті.. Основою експозиції відомої художниці з Решетилівки Ольги Пілюгіної є сучасні тематичні орнаментальні твори в авторському стилі, створеному на основі кращих традицій українського килима (рис.1.3).

Рис.1.3. Українські гобелени Ольги Пілюгіної

З давніх давен сільські малювальниці – майстрині по розпису хат та їх внутрішньому оздобленню – прикрашали селянські помешкання зображеннями дивовижних квітів та птахів. Поступово розпис був витіснений паперовими "мальовками" (витинанками), які стали улюбленою прикрасою в оселях мешканців Придніпров'я. Уславлений осередок декоративного розпису – село Петриківка, назване так на честь кошового отамана Війська запорізького Петра Калнишевського. ЮНЕСКО прийняло рішення про включення Петриківського розпису до Списку нематеріальної культурної спадщини людства (рис.1.4).

Рис. 1.4. Петриківський розпис

Сліди художньої обробки шкіри в Україні датуються II тисячоліттям до н. е. Великим попитом користувалися досконалі за формою вироби цехових майстрів середньовіччя з Києва, Львова, Кам'янця-Подільського (рис.1.5).

Рис.1.5. Декоративні вироби зі шкіри

Керамічні вироби на території сучасної України відомі ще з часів Трипільської культури. У середні віки українські гончарі славилися своїми глечиками, дзбанками, горщиками, тарелями тощо. Ще у XVII столітті селище Опішня на Полтавщині було відоме своїм глиняним посудом по всій Лівобережній Україні, а з кінця XIX століття – в усьому світі (рис.1.6).

Одним з найдавніших видів народного промислу українського народу є художня обробка дерева, адже деревина з давніх часів була улюбленим і дуже цінним матеріалом (рис.1.7). Розуміння й знання його властивостей в усі часи залишалися незмінною основою народного мистецтва.

Рис. 1.6. Керамічні вироби

Рис.1.7. Декоративно-ужиткові вироби з деревини

Плетіння з рослинних матеріалів – один з найдавніших промислів, воно є своєрідним художнім явищем, складовою частиною національної мистецької спадщини України. Традиційне плетіння охоплює широку сферу предметів – від елементів будівництва, транспортних засобів і меблів до дрібних виробів і іграшок (рис.1.8).

Рис. 1.8. Вироби, плетені з лози

Розквіт кустарного іграшкового промислу припадає на середину ХІХ ст. Саме у цей період в Україні історично сформувались три найбільші регіони виготовлення забавок: Подніпров'я, Поділля, Прикарпаття (рис.1.9).

Рис.1.9. Різновиди традиційних українських іграшок

Розвиток українського костюму на усіх його етапах тісно переплітався з іншими культурами. Традиційне вбрання розкриває глибинне коріння історії українського народу, пов'язане з ранньослов'янським періодом, а особливо з найвищими досягненнями культури Київської Русі (рис.1.10).

Рис.1.10. Український народний костюм

Кожен вид декоративно-ужиткового мистецтва тісно пов'язаний з історією, національними традиціями певних регіонів і свідчить про мистецьку обдарованість народних майстрів. Основними осередками художніх народних промислів в Україні є: Опішня (Полтавська область) – художня кераміка; Решетилівка (Полтавська область) – килимарство; Дігтярі (Чернігівська область) – килимарство, рушники, плахтові тканини; Петриківка (Дніпропетровська область) – петриківський розпис; Кролевець (Сумська область) – кролевецькі рушники; Бубнівка (Вінницька область) – центр традиційного гончарства; Клембівка (Вінницька область) — художня вишивка; Косів (Івано-Франківська область) – килими, художні вироби з дерева, кераміка, шкіра; Вижниця (Чернівецька область) – вироби з деревини, оздоблені різьбленням і випалюванням, та багато інших (рис. 1.11).

У нашій країні є чимало майстрів, які мають звання «Народний художник України», а саме: К.В.Білокур (декоративний живопис), Д.Ф.Головко (художня кераміка), М.О.Приймаченко (живопис), О.Ф.Наєнко (монументальне мистецтво, інкрустація соломкою), Л.С.Товстуха (килимарство), М.К.Тимченко (петриківський розпис).

Рис. 1.11. Регіональні види декоративно-ужиткового мистецтва:
 а – решетилівський килим; б – тарілка, розписана петриківським розписом; в – кераміка, виготовлена опішнянськими майстрами;
 г –королевецькі рушники

На даний час в навчальній програмі технологій вивчається велика кількість видів декоративно-прикладного мистецтва, а саме: ткацтво, килимарство, кераміка, писанкарство, в'язання, народна вишивка та об'ємна вишивка та ін. Декоративно-прикладне мистецтво має надзвичайно широкий спектр функцій, його доступність дозволяє кожному прилучитися до художньо-практичній діяльності. Педагоги доводять, що українські народні промисли та художньо-творча діяльність, у яку включаються учні на уроках технологій, є засобом розвитку їх художньо-творчих здібностей, які поєднують творчу уяву, образне мислення, фантазію, довільну пам'ять, увагу, асоціативне мислення та уміння творити за законами композиції та стилю.

1.3. Зміст навчання старшокласників проєктування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва

Зміст навчання старшокласників проєктування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва відображено в навчальній програмі «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)» [50]. Починаючи з 2018/2019 навчального року предмет «Технології» відноситься до вибірково-обов'язкових навчальних предметів. Він може вивчатися за такими схемами:

- а) тільки в 10 класі (або тільки в 11 класі) по 3 години на тиждень;

б) по 1,5 години на тиждень і в 10 і в 11 класах;

в) 2 год в 10 класі та 1 год в 11 класі і навпаки.

Навчальна програма «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)» затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407. Програма з технологій для учнів 10-11 класів зазнала суттєвих змін як за структурою й змістом, так і підходами до викладання предмета в школі. Особливостями нової програми є такі:

- орієнтація змісту програми на формування ключових і предметних компетентностей;
- визначені наскрізні змістові лінії;
- ґрунтується на основі проектно-технологічної діяльності учнів;
- змінено підходи до опанування змісту проектно-технологічної діяльності учнів на уроках технологій: формування змісту технологічної діяльності здійснюється на основі об'єктів проектної діяльності, а не технологій, зокрема: вибір теми проекту (виробу для виготовлення) і добір та вивчення відповідних технологій обробки матеріалів;
- змінено структуру та форму програми;
- передбачено зміст очікувальних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до компонентів: знаннєвий, діяльнісний та ціннісний;
- відсутній зміст програмового матеріалу;
- передбачено можливе вивчення у змішаних класах (дівчатами і хлопцями) різних технологій на одному уроці за умови виконання проекту за спільною темою;
- закладено достатньо високий рівень академічної свободи вчителя.

Навчальна програма «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)» має модульну структуру і складається з десяти навчальних модулів: «Дизайн предметів інтер'єру», «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», «Дизайн сучасного одягу», «Краса та здоров'я», «Кулінарія», «Ландшафтний дизайн», «Основи підприємницької діяльності», «Основи автоматики і робототехніки»,

«Комп'ютерне проєктування», «Креслення». Учні, спільно з учителем, обирають для вивчення лише три модулі [50].

На вивчення обраних навчальних модулів відводиться 105 годин. Кількість годин, що відводиться на вивчення кожного з трьох обраних модулів, учитель визначає самостійно з урахуванням особливостей проєктної діяльності учнів, матеріальних можливостей школи тощо. Планувати вивчення модулів можна різними варіантами: два модулі в одному класі і один в іншому; один модуль може мати проєкт з двох самостійно завершених частин тощо.

Навчальний модуль, за своїм змістовим наповненням, є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Навчання старшокласників проєктування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва можливо при вивченні передусім навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». Проаналізуємо його зміст, наведений у програмі «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)» (додаток А).

Очікувальні результати навчально-пізнавальної діяльності учнів за результатами вивчення навчального модулю «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» подано у вигляді трьох компонентів: знаннєвого, діяльнісного та ціннісного [50]. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів – це кінцевий результат, на який зорієнтований освітній процес. Реалізація очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів є провідним завданням учителя. Шлях досягнення результатів визначає учитель відповідно до матеріально-технічних можливостей шкільної майстерні, інтересів і здібностей учнів, фахової підготовки самого учителя. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів мають бути досягнуті на кінець навчального року. Вчитель має планувати поетапне їх досягнення при виконанні окремих проєктів.

Так, знаннєвий компонент за результатом вивчення навчального модулю «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» передбачає ознайомлення

старшокласників з творчістю народних майстрів України та інших народів, що проживають в Україні, оволодіння знаннями про технології і техніки створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва, історію їх виникнення та розвитку, традиції використання кольорової гами, значення символів, притаманних видам декоративно-ужиткового мистецтва, знання переліку інструментів та пристосувань, необхідних для виготовлення виробів відповідною технологією; розуміння чинників, які впливають на якість виконаної роботи за обраною технологією, структурних елементів власного проєкту, оволодіння іноземною термінологією для виконання проєкту.

Діяльнісний компонент очікуваних результатів опанування навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» передбачає формування вмінь застосовувати методи проєктування для створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва, добирати матеріали, інструменти та пристосування необхідні для виготовлення виробу, визначати їх необхідну кількість; виготовляти виріб з дотриманням народних традицій (форма, кольорове рішення, символи), послідовності виготовлення виробу та правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій, розраховувати вартість виробу.

Ціннісний компонент передбачає формування в учнів шанобливого ставлення до традицій свого народу та творчості народних майстрів, усвідомлення необхідності збереження народних традицій, як автентичності народу та зв'язку поколінь, вміння обґрунтовувати обрані технології, які забезпечують якісне виконання проєкту.

У змісті навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» також наведено орієнтовний перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів [50]. Зокрема, це такі навчальні та творчі проєкти учнів, як вишиті вироби (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо); вироби виготовлені в техніці ткацтво, килимарство та ліжникарство (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо); вироби з бісеру (предмети інтер'єрного

призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо); вироби вишиті бісером (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо); вироби в'язані спицями (предмети інтер'єрного призначення, одяг, тощо); вироби в'язані гачком (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо); вироби зі шкіри (амулет, ремінь, жилет, браслет, сумка, обкладинка для книжки, чохол для мобільного телефону тощо); вироби оздоблені аплікацією (предмети інтер'єрного призначення, одяг тощо); вироби з деревини, оздоблені різьбленням (рамка для фото, декоративна кухонна дощечка, декоративна таріль, козацькі клейноди тощо); писанка; вироби виготовлені з глини (предмети інтер'єрного призначення, кухонний посуд, іграшки тощо); вироби виготовлені з лози (предмети інтер'єрного призначення, меблі тощо); валяні вироби (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари, іграшки тощо).

Важливим критерієм вибору виробу для проектування є його значущість для учня (особистісна цінність; корисність для сім'ї, родини, класу, школи чи громади; соціальна зорієнтованість або наявність підприємницького потенціалу, тобто можливість реалізації виробів на шкільних ярмарках, аукціонах, тощо). Неприпустимим є проектування та виготовлення виробу тільки для опанування технології. Вироби, які учні виготовлятимуть у процесі проєктної діяльності, мають бути їхньою гордістю, показником їхніх досягнень, мати реальне практичне застосування, а не викидатися в кошик для сміття.

Етапами проєктної діяльності учнів по виготовленню виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва навчальною програмою «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)» визначено такі:

1. Визначення теми та завдань проєкту.
2. Пошук зразків виробів декоративно-ужиткового мистецтва для проєкту.
3. Художнє конструювання форми та композиції оздоблення.
4. Добір та обґрунтування конструкційних матеріалів.

5. Добір та обґрунтування технологій для реалізації проєкту.
6. Виготовлення виробів. Презентація проєкту [40].

Усі теми навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» пронизані змістовою лінією з професійної орієнтації, яка подається у вигляді профінформації. Вважається доцільним доручати готувати її учням, що також сприятиме формуванню самостійності, готовності до навчання впродовж всього життя, розширенню профорієнтаційної обізнаності.

З метою розширення наукового світогляду старшокласників взагалі і збагачення практичного технологічного зокрема, змістом програми передбачене формування у старшокласників понятійно-термінологічного апарату. Тому вчителю технології бажано ретельно звертати увагу на засвоєння учнями термінології, створюючи для цього на заняттях необхідні педагогічні умови.

Висновки до першого розділу

Метод проєктів виник у XVI сторіччі в архітектурних майстернях Італії та до початку XX сторіччя він застосовувався в школах з виробничим направленням. Вперше цей метод був описаний у 1918 році американським психологом і педагогом Вільямом Кілпатріком, після чого він почав досить швидко розповсюджуватися серед країн Північної та Центральної Європи.

Проєктно-технологічна діяльність наразі є однією з інноваційних форм навчання. Завдання проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках технологій у старшій школі полягають у наступному: організувати дослідницьку, творчу, самостійну діяльність школярів; використовувати різноманітні методи і форми самостійної пізнавальної та практичної роботи старшокласників; сприяти інтелектуальному розвитку учнів. Структура проєктно-технологічної діяльності учнів містить мету, завдання, мотиви, функції, зміст, внутрішні й зовнішні умови, результат. Розрізняють чотири етапи проєктно-технологічної діяльності на уроках технологій: організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний, заключний.

Декоративно-ужиткове мистецтво є проявом духовно-матеріальної культури українського народу та одним із важливих чинників формування людини як духовної та творчої особистості. Видами декоративно-ужиткового мистецтва є монументально-декоративне та оформлюване. Техніки декоративно-ужиткового мистецтва класифікують за матеріалом, технологічними особливостями, функціональними ознаками, за домінуючими виражальними ознаками.

В Україні поширені такі види декоративно-ужиткового мистецтва: художня обробка дерева, каменю, кістки й рогу, шкіри, металу, скла, кераміка, плетіння, в'язання, ткацтво, килимарство, вишивка, розпис, писанкарство, карбування, художнє кування, витинанки тощо. В навчальній програмі «Технології» вивчаються такі види декоративно-ужиткового мистецтва, а саме: ткацтво, килимарство, кераміка, писанкарство, в'язання, народна вишивка та об'ємна вишивка тощо.

Зміст навчання старшокласників проектування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва відображено в навчальній програмі «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)», яка має модульну структуру і складається з десяти навчальних модулів, з яких для вивчення впродовж двох років обирається три.

Навчальний модуль, за своїм змістовим наповненням, є логічно завершеним навчальним (творчим) проектом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем. Навчання старшокласників проектування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва можливо при вивченні передусім навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». В навчальній програмі наведені очікувальні результати навчально-пізнавальної діяльності учнів за результатами вивчення вказаних навчальних модулів, які подані у вигляді трьох компонентів: знаннєвого, діяльнісного та ціннісного. Важливим критерієм вибору об'єктів проектування є їхня значущість для учня.

РОЗДІЛ 2. РОЗРОБЛЕННЯ ПРОЄКТУ НА ВИГОТОВЛЕННЯ ДИТЯЧОЇ В'ЯЗАНОЇ СУКНІ

2.1. Сучасний стан вивчення техніки в'язання у старших класах закладів середньої освіти

З метою виявлення сучасного стану вивчення технік в'язання у старших класах закладів середньої освіти було проведено анкетування учнів 10-11 класів. У дослідженні взяли участь 43 учні старшої ланки ЗСО. Старшокласникам була роздана анкета з метою визначення – чи знайомі вони з технікою в'язання, чи подобається їм в'язати, чи виготовляють учні проєкти технікою в'язання на уроках технологій та чи вистачає їм для цього часу (додаток Б). Наводимо результати проведеного дослідження.

1. Чи вмієте ви в'язати? а) так, спицями –15 учнів; б) так, гачком – 15 учнів; в) і спицями і гачком - 13 учнів г) ні –0 учнів (рис. 2.1)

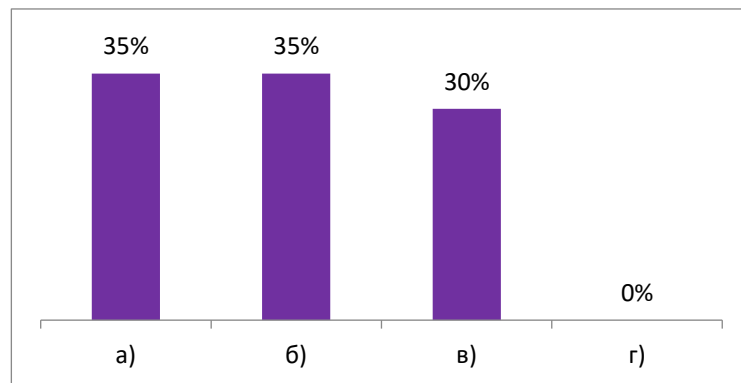

Рис. 2.1. Чи вмієте ви в'язати?

2. Де вперше Ви познайомилися з технікою в'язання? а) вдома – 6 учнів; б) на уроках трудового навчання – 31 учень; в) в закладах позашкільної освіти – 6 учнів. (рис. 2.2).

3. Чи займаєтесь Ви в'язанням у вільний час вдома? а) так, спицями - 5 учнів; б) так, гачком - 10 учнів; в) і спицями і гачком – 3 учня; г) ні – 25 учнів. (рис. 2.3)

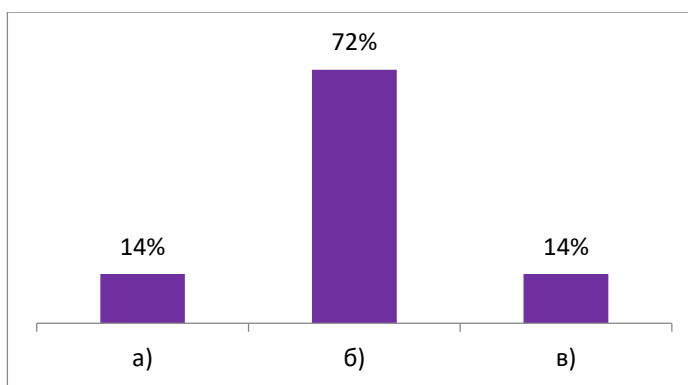

Рис. 2.2. Де вперше Ви познайомилися з технікою в'язання?

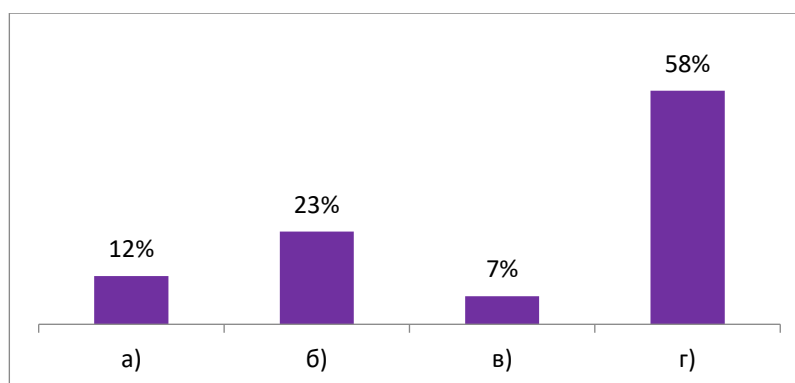

Рис. 2.3. Чи займаєтесь Ви в'язанням у вільний час вдома?

4. На вашу думку, чи користується техніка в'язання попитом у сучасному житті? а) так спицями – 20 учнів; б) так, гачком - 15 учнів; г) і спицями і гачком – 5 учнів; г) ні – 3 учня. (рис. 2.4).

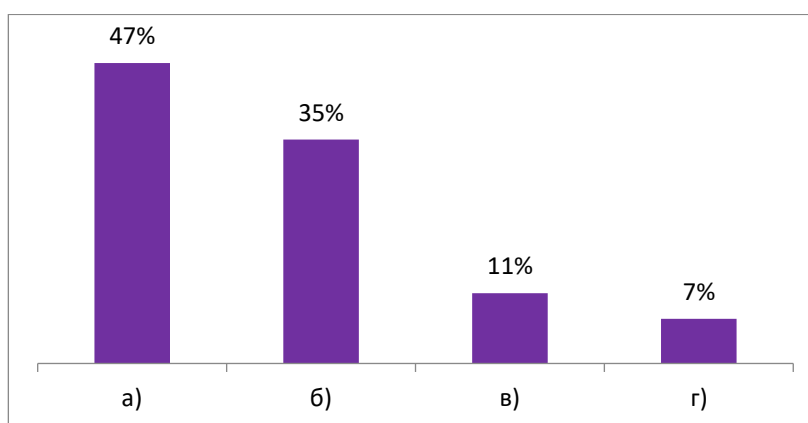

Рис. 2.4. На вашу думку, чи користується техніка в'язання попитом у сучасному житті?

5. Які вироби технікою в'язання ви виготовляли на уроках технології? а) вироби інтер'єрного призначення (серветки, скатертини, тощо) - 18 учнів; б) одяг або його деталі (сорочки, шапки, рукавиці тощо) – 17 учнів; в) іграшки та сувеніри (ляльки, новорічні прикраси тощо) - 9 учнів. (рис. 2.5).

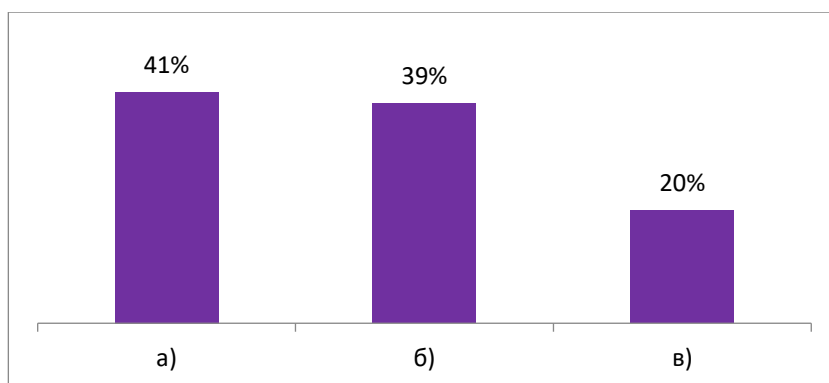

Рис. 2.5. Які вироби технікою в'язання ви виготовляли на уроках технології?

6. Які вироби Вам хотілося б виготовляти у техніці в'язання?

а)) вироби інтер'єрного призначення (серветки, скатертини, тощо) - 15 учнів; б) одяг або його деталі (сорочки, шапки, рукавиці тощо) – 1 учнів; в) іграшки та сувеніри (ляльки, новорічні прикраси тощо) - 9 учнів; (рис.2.9).

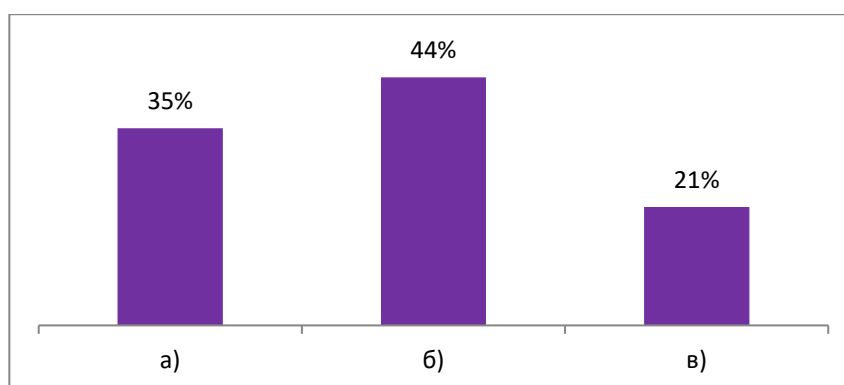

Рис. 2.6. Які вироби Вам хотілося б виготовляти у техніці в'язання?

7. Яке оздоблення Ви б обрали для в'язаних виробів? а) в'язані елементи - 7 учнів; б) вишивка – 3 учня; в) текстильні прикраси – 33 учня.(рис. 2.7).

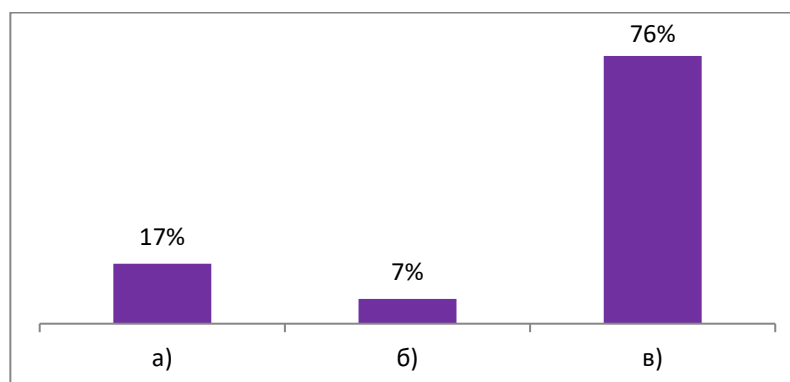

Рис. 2.7. Яке оздоблення Ви б обрали для в'язаних виробів?

8. Як Ви думаєте – чи достатньо у вашому освітньому закладі уроків технологій, присвячених вивченню техніці в'язання? а) так – 15 учнів; б) ні – 28 учнів. (рис. 2.8)

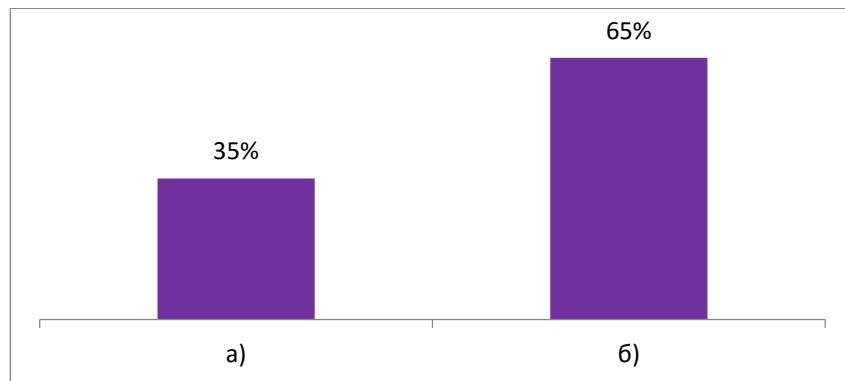

Рис. 2.8. Як Ви думаєте – чи достатньо у вашому освітньому закладі уроків технологій, присвячених вивченню техніці в'язання?

На основі проведеного анкетування можна зробити висновок, що техніка в'язання наразі досить популярна серед молоді, адже більшості учнів подобається займатися цим видом декоративно-ужиткового мистецтва. На уроках технологій учні передусім виготовляють вироби інтер'єрного призначення (серветки, скатертини, панно тощо), а також іграшки та сувеніри (ляльки, прикраси на новорічну ялинку тощо). Старшокласники зазначили, що хотіли б виготовляти на уроках технологій одяг або його деталі у техніці в'язання, але, на жаль, для цього відведено недостатньо навчального часу.

2.2. Вибір та обґрунтування об'єкта проєктування

Пошук проблеми. В'язання спицями – це стародавнє декоративно-ужиткове мистецтво українців. У наші дні воно продовжує розвиватися, збагачуватися новими мотивами, композиційними прийомами, сучасними матеріалами. Для того щоб майстерно в'язати спицями, окрім вільного часу, необхідно мати такі якості, як витримка, охайність, уважність, вміння фантазувати.

Аналіз наукової, навчальної, навчально-методичної літератури дозволив з'ясувати, що українські жінки технікою в'язання виготовляли елементи народного вбрання (безрукавки, шапки, шкарпетки, рукавиці, панчохи,

стрічки для оздоблення кептарів і кожухів тощо). Великою перевагою в'язаних виробів над тканими є те, що їх, якщо необхідно, можна розпустити і перев'язати. І сьогодні в'язані речі також досить популярні. Захоплюються в'язанням не тільки жінки, але й чоловіки. Для багатьох із них в'язання стало основним хобі чи видом професійної діяльності. Народні майстри та художники-фахівці творчо переосмислюють традиційні підходи до оздоблення народного вбрання. Вони розробляють сучасні зразки оригінальних виробів, оздоблюють їх різнокольоровими китицями, крученими або плетеними шнурами тощо. Різноманітність фактури, кольору пряжі, її переплетень, способів оформлення і фасону – переваги техніки в'язання для створення унікальних виробів.

Шапки, берети, шарфи, рукавички, жилетки, сукні, панчохи, шкарпетки, рукавички, каптури, кофти, капелюшки і багато інших в'язаних речей нашого гардеробу дозволяють продемонструвати свою індивідуальність. Вони зручні й міцні, практичні й елегантні, у них тепло і затишно. Фактура в'язаного полотна відрізняється своєрідним переплетенням, щільністю і малою здатністю до розтягування. В'язані деталі надають особливий шарм багатьом речам, а в'язані декоративні речі – серветки, скатертини, покривала та інші – створюють тепло і затишок в оселях. Ручне в'язання вигідно відрізняється від інших видів сучасного декоративно-ужиткового мистецтва.

Аналіз сучасних модних тенденцій показав, що останнім часом великою популярністю користуються саме в'язані сукні. Відомі кутюр'є *Vanessa Seward, Les Copains, Missoni* своїх колекціях представляють в'язані сукні, або сукні оздоблені в'язаним мереживом. Тому у якості об'єкту проектування ми обрали в'язану дитячу сукню, адже сукня – це одне з найулюбленіших вбрань як жінок, так і дівчаток, що підкреслює їх красу і привабливість.

Усвідомлення проблемної сфери. Сукня (від укр. сукати, від лат. *Sucula* – коловорот, мотовило) – плечовий верхній жіночий або дівчачий одяг, яким укривають тулуб, стегна й ноги (частково або цілком) [2]. Походження слова сукня пов'язано з процесом виготовлення сукна, тканин з ниток від

словосполучення «сукати нитку». Сукня – це один з різновидів жіночого одягу, що найчастіше складається з ліфа і спідниці. Іноді сукню називають словом «плаття», яке походить від українського слова «плат» – кусок полотна або іншої тканини.

В'язані сукні є зручним, практичним і дуже красивим рішенням для маленьких дівчаток. Тому кожна мама повинна подумати про те, щоб в гардеробі її донечки обов'язково було як мінімум один подібний наряд.

Особливості та переваги в'язаних дитячих суконь:

- В'язані сукні забезпечують високий рівень комфорту;
- В'язка може бути різною, що дозволяє зробити або купити утеплені варіанти на зиму, або досить легкі з великої перфорацією моделі для весни, осені та літа;
- Матеріал не сковує, сприяє свободі в рухах, дозволяє почувати себе впевнено;
- В'язані сукні відмінно піддаються ремонту, адже за допомогою гачків або спиць можна легко відновити пошкоджений наряд;
- Найрізноманітніші моделі в'язаних суконь дозволяють обрати ідеальне рішення для дівчинки;
- Можливість створити дійсно натуральну і оригінальну сукню.

Плануючи зв'язати сукню для дівчинки, передусім слід обрати певну модель. Розглянемо найбільш поширені конструкції таких моделей:

- суцільнов'язане – практичне, зручне, відмінно зігріває, підходить для дівчаток будь-якого віку;
- з в'язаним верхом, коли спідниця може бути виконана з інших матеріалів, а верх сукні – з пряжі. Така комбінація виглядає оригінально і незвично;
- з в'язаною кокеткою – прекрасне рішення для дівчаток різного віку, адже кокетка надає образу неповторний штрих, роблячи вбрання ще більш привабливим;

- комбіноване, що передбачає поєднання тканин, мотивів, кольорів та дозволяє вибрати найкращу сукню для повсякденного життя або як вбрання для відвідування різного роду заходів (рис.2.9).

Рис. 2.9. Конструкції моделей в'язаних дитячих суконь:

- а) – суцільнов'язане; б) – з в'язаних верхом;
в) – з в'язаною кокеткою; г) – комбіноване.

Для дівчаток 7-8 років дуже гарно підійдуть моделі з квадратної кокеткою, комбіновані моделі, з оборками, рюшами, сукні-туніки, сарафани, з ажурною спідницею та ін. У цьому віці вже слід рахуватися з уподобаннями дівчинки з приводу нарядів та не змушувати дитину вдягати те, що не подобається. Одна із функцій дитячої в'язаної сукні – виховна. Кожного ранку, одягаючи ошатну сукню, дитина привчається до порядку, набуває початкових вмінь побутового самообслуговування.

Дитячі в'язані сукні можуть бути виготовлені з різних матеріалів. Головне, що треба враховувати при виборі пряжі, – її якість та безпеку для дітей. Найкращим варіантом буде гіпоалергенна натуральна пряжа, яка добре вбирає вологу, пропускає повітря, м'яка і приємна на дотик. Такі властивості має пряжа з волокон бавовни, флісу, мікрофібри, вовни. Вироби із сумішевої пряжі більш практичні, хоча за своїми характеристиками вони подібні до виробів з натуральної пряжі. Завдяки штучним (віскоза) і синтетичним (поліестер) волокнам дитячі в'язані сукні набувають довговічності. Якісною за волокнистим вмістом можна вважати дитячу в'язану сукню тоді, коли у її складі буде міститися не більше ніж 50% синтетичних добавок.

При проектуванні дитячої в'язаної сукні важливо враховувати сезонність. Так, для літа актуальні моделі із тонких та максимально натуральних матеріалів, наприклад, бавовни. На міжсезоння (восени та навесні) підійдуть вироби з напіввовняної, акрилової пряжі. Для зими слід використовувати чистововняну пряжу або пряжу з великим вмістом вовни (70-80%).

При проектуванні дитячої в'язаної сукні слід звертати увагу на її безпечність. Загальне правило таке – чим менший вік дитини, тим мінімалістичнішим повинно бути оформлення сукні. Краще в'язати просте полотно без жодного декору – кистей, помпонів, бахроми, гудзиків, нашивок, аплікацій.

Отже, головними ознаками якісних дитячих в'язаних суконь є наступні:

- відчуття комфорту – сукня не повинна терти, сковувати рухи;
- висока якість і міцність, оскільки діти носять одяг не так дбайливо, як дорослі;
- стійкість фарбування – збереження кольорового забарвлення виробу за умови частого прання;
- відсутність здатності електризуватися;
- гіпоалергенність матеріалу виробу;
- повітропроникність;
- безпечність – відсутність декоративних елементів, оптимальна довжина для того, щоб не впасти через велику довжину сукні;
- використання спокійних, пастельних кольорів для дівчаток до 4 років та більш яскравих кольорів після 5 років, уникнення «отруйних», «кислотних» відтінків;
- приємність і м'якість на дотик.

Маркетингове дослідження. Сьогодні в магазинах можна знайти дитячі в'язані сукні в широкому асортименті, які суттєво відрізняються одна від одної розмірами, забарвленням, принтами та візерунками, якістю та щільністю

матеріалу, фактурою, наявністю декоративних елементів. За результатами попереднього аналізу сайтів інтернет-магазинів, було з'ясовано, що ціни на дитячі в'язані сукні досить високі. До того ж, яким би багатим не був асортимент в'язаних суконь, завжди існує шанс побачити її в іншій дитини. Щоб не потрапити у таку ситуацію, можна купити дуже дорогу брендову дитячу в'язану сукню, яка виготовляється в одиничному екземплярі, або створити свою, унікальну.

У якості інструментарію для проведення маркетингового дослідження було обрано аналіз інформаційних джерел, засобів масової інформації, бесіду, дослідження аналогічних виробів у торгівельній мережі та цінове дослідження.

Зокрема, для визначення доцільності виготовлення дитячої в'язаної сукні, а також встановлення функціональних, конструктивних, технологічних, естетичних і економічних вимог до виробу, нами було проведено усне опитування серед учнів 10-11 класів освітнього закладу № 1 міста Глухова.

Із цією метою респондентам були задані такі питання:

1. Чи подобаються вам в'язані сукні?
2. Яким вимогам має відповідати в'язана сукня, щоб було комфортно її носити?
3. Якими техніками в'язання можна виготовити таку сукню?
4. Якій кольоровій гаммі ви віддасте перевагу? Чому?
5. Яку пряжу краще обрати для виготовлення в'язаних суконь?

Результати опитування старшокласників показали, що більшість учнів 10-11 класів цікавить можливість виготовлення в'язаної сукні, бо купити її достатньо дорого. В'язана сукня, на думку респондентів, має бути оптимального розміру, достатньо тепла, м'яка і приємна на дотик, зручна і комфортна у використанні. Старшокласники відмітили, що сукні можна в'язати як гачком, так і спицями. Серед можливих варіантів кольорової гама перевага була надана пастельним тонам, а також поєднанню декількох кольорів. Одна з вимог до пряжі для в'язання сукні – це її фактурність, що

зробить в'язане полотно достатньо об'ємним, а також буде сприяти більш швидкому виготовленню виробу.

Для визначення доцільності виготовлення дитячої в'язаної сукні власноруч нами було встановлено орієнтовну ціну виробу в роздрібному продажу інтернет-магазинів. За основу ми брали ціну на трикотажні вироби фабричного виробництва та вироби хенд-мейд, представлені в асортименті на інтернет-майданчиках для продажу (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Вартість дитячих в'язаних суконь у роздрібному продажу

№ з/п	Назва місця продажу	Зображення	Ціна виробу, грн
1	2	3	4
1.	Інтернет-магазин OLX.UA		300
2.	Інтернет-магазин shafa.ua		500
3.	Інтернет-магазин crafta.ua		600

1	2	3	4
4.	Інтернет-магазин vinipusik.com.ua		400
5.	Інтернет-магазин rozetka.com.ua		700

Формулювання параметрів та граничних вимог

Технічне завдання: спроектувати та виготовити дитячу в'язану сукню.

Назва виробу: дитяча в'язана сукня.

Розмір, вік: 116-122, вік 7-8 років.

Вид сукні: дитяча, демисезонна, суцільнов'язана.

Конструктивні особливості: без рукава, з округлою формою горловини, прямого силуету.

Вид оздоблення: без оздоблення.

Призначення: дитяча в'язана сукня повсякденного призначення.

Об'єкт проєктування будемо виготовляти за такими *вимогами:*

a) експлуатаційні:

- виготовлення сукні, яка буде виконувати передбачені функції;
- виготовлення комфортної в експлуатації сукні;

- створення варіанту дитячої в'язаної сукні, яка б використовувалася за призначенням;

б) технологічні:

- використання міцних матеріалів при виготовленні виробу;
- застосування стандартних технологій та інструментів при роботі з пряжею;

- використання доступних для старшокласників технологій виготовлення виробу та матеріалів;

в) екологічні:

- використання екологічно чистих матеріалів, які не містять шкідливих елементів, барвників тощо;

- виготовлення виробу з можливістю подальшої утилізації після експлуатації;

г) естетичні:

- створення оригінального, особливого на вигляд виробу, здатного викликати захоплення;

- виготовлення красивої, привабливої, з елементами декору речі;

- створення дитячої в'язаної сукні, яка відобразить гармонійне кольорове рішення;

- виготовлення охайного виробу, дотримання високої якості роботи;

д) економічні:

- використання матеріалів, для яких характерне оптимальне співвідношення ціни та якості;

- виготовлення виробу, який коштуватиме не більше, ніж справжній дизайнерський варіант;

- виготовлення виробу з можливістю отримання подальшого економічного та маркетингового ефекту.

Вибір оптимального варіанта об'єкта та обґрунтування проекту.
Головне правило дизайну – це поєднання функціональності та естетичності. Для того, щоб виявити переваги існуючих виробів та уникнути недоліків у

якості зразків-аналогів, було проаналізовано можливі варіанти дитячих в'язаних суконь (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Порівняння моделей-аналогів

№ з/п	Моделі-аналоги	Опис моделі	Критерії оцінювання				
			Функціональність	Технологічність	Екологічність	Естетичність	Економічність
1	2	3	4	5	6	7	8
1.		Виріб ручної в'язки гачком з бавовняної пряжі для дівчинки від 0 до 1 року. Суцільнов'язана, двокольорова, ажурна, літнього асортименту, без рукава, з округлою формою горловини. Оздоблення відсутнє.	4	4	5	5	5
2.		Виріб ручної в'язки спицями з напіввовняної пряжі (60% вовни, 40% акрилу) для дівчинки 4-5 років. Суцільнов'язана, однокольорова, щільної в'язки, демисезонного асортименту, з довгим рукавом, з округлою формою горловини. Оздоблення – вив'язана жаккардова смужка по низу рукавів, переду та спинки.	5	5	5	5	5

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
3.		Виріб ручної в'язки гачком з напівбавовняної пряжі (50% бавовни, 50% віскози) для дівчинки 2-3 років. З кокеткою, однокольорова, комбінованої в'язки – верх щільний, низ – ажурний, літнього асортименту, з коротким рукавом, квадратною формою горловини. Оздоблення – текстильний бант та стрічка.	4	4	5	5	5
4.		Виріб машинної в'язки з напіввовняної пряжі (80% вовни, 20% акрилу) для дівчинки 7-8 років. Суцільнов'язана, однокольорова, щільної в'язки, зимового асортименту, без рукава, без коміра, з округлою формою горловини. Оздоблення відсутнє.	5	5	5	4	5
5.		Виріб машинної в'язки з акрилової пряжі для дівчинки 7-8 років. З в'язаним верхом та текстильною спідницею, двокольорова, щільної в'язки, демисезонного асортименту, ошатна, з довним рукавом, без коміра, з округлою формою горловини. Оздобленням є дві кишені на переді сукні.	4	4	4	5	4

Порівнявши переваги та недоліки кожної моделі в'язаної сукні, ми запозичили кращі ідеї та розробили власну модель дитячої в'язаної сукні. Зокрема, з моделі №1 було обрано двоколірність виробу та вид оздоблення – без оздоблення; з моделі №2 – матеріал (напіввовняна пряжа (60% вовни, 40%

акрилу); з моделі №3 – комбіновану в'язку (щільний та ажурний візерунки); з моделі №4 – конструкцію сукні (прямий силует, без рукава); з моделі №5 – овальну форму горловини. Клаузура дитячої в'язаної сукні подана в додатку В.

2.3. Конструювання та технологія виготовлення дитячої в'язаної сукні

Розроблення ескізу в'язаної дитячої сукні. На основі методів аналізу моделей аналогів, комбінування та фантазування ми розробили ескіз в'язаної дитячої сукні (рис. 2.10).

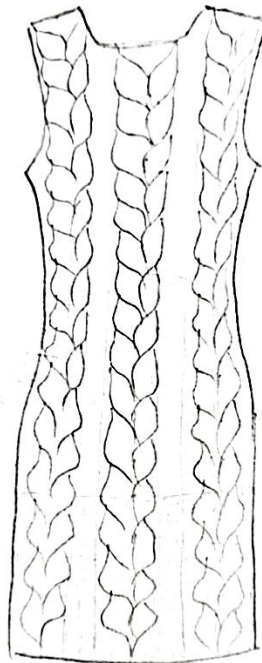

Рис. 2.10. Ескіз в'язаної дитячої сукні

Описання спроектованої моделі. Дитяча в'язана сукня прямого силуету, суцільнов'язана, середньої довжини (до коліна), без рукавів, без коміра, з горловиною овальної форми, двокольорова, виготовлена щільною в'язкою рельєфним узором.

Вибір узору для в'язання. Для виготовлення виробу обрані узорі «Ажурні смужки» (рис.2.11) та «Смужки з лицьових петель» (рис.2.12).

Рис. 2.11. Узор «Ажурні смужки» Рис.2.12. Узор «Смужки з лицьових петель»

Послідовність в'язання узору «Ажурні смужки»

Кількість петель для узору має бути кратна 18, плюс 2 кромкові.

1 ряд (справа наліво) – 2 виворітні, 3 лицьові, 2 петлі разом лицьовою з нахилом вправо, 1 лицьова, накид, 2 виворітні, накид, 1 лицьова, 2 петлі разом з нахилом уліво, 3 лицьові, 2 виворітні;

2 ряд та всі парні ряди в'язати за малюнком, накид в'язати виворітною.

3 ряд – 2 виворітні, 2 лицьові, 2 петлі разом лицьовою з нахилом вправо, 1 лицьова, накид, 1 лицьова, 2 виворітні, 1 лицьова, накид, 1 лицьова, 2 петлі разом з нахилом уліво, 2 лицьові, 2 виворітні;

5 ряд – 2 виворітні, 1 лицьова, 2 петлі разом лицьовою з нахилом вправо, 1 лицьова, накид, 2 лицьові, 2 виворітні, 2 лицьові, накид, 1 лицьова, 2 петлі разом з нахилом уліво, 1 лицьова, 2 виворітні;

7 ряд – 2 виворітні, 2 петлі разом лицьовою з нахилом вправо, 1 лицьова, накид, 3 лицьові, 2 виворітні, 3 лицьові, накид, 1 лицьова, 2 петлі разом з нахилом уліво, 2 виворітні.

9 і всі наступні непарні ряди – повторювати з 1 ряду.

Схема узору «Ажурні смужки» наведена на рис 2.12.

Послідовність в'язання узору «Смужки з лицьових петель»

Кількість петель для узору має бути кратна 18, плюс 2 кромкові.

1 ряд та всі непарні ряди – 2 виворітні, 2 лицьові, повторювати до кінця ряду.

2 ряд та всі парні ряди в'язати за малюнком.

Рис.2.12. Схема узору «Ажурні смужки»

Добір матеріалів. На основі детального аналізу призначення, вимог, графічного зображення, описання виробу складено перелік матеріалів, необхідних для виготовлення дитячої в'язаної сукні. До матеріалів, які використовуються для виготовлення в'язаних суконь, висуваються такі вимоги:

- 1) слід використовувати пряжу високої якості;
- 2) перед покупкою пряжі необхідно вивчити інформацію на етикетці мотка;
- 3) перевагу слід віддавати бавовні, акрилу, шовку, віскозі, вовні альпака або мериносівій вовні. Якщо бавовна є абсолютно нешкідливою, то вовна у деяких дітей може викликати алергічну реакцію, свербіж, почервоніння або печіння на шкірі;
- 4) в якості синтетичних добавок для в'язаної сукні допускаються віскоза або акрил. Вони забезпечать збереження форми сукні, дозволять їй прослужити набагато довше;
- 5) товщина пряжі зумовлює товщину готової сукні, її щільність, здатність зберігати тепло, сезонність.

У якості основного матеріалу для виготовлення дитячої в'язаної сукні була обрана пряжа Alize SuperLana Midi, вагою пряжі у мотку – 100 гр, довжиною нитки – 170 м, склад – 75% вовна, 25%акрил; щільність в'язання – 10 x 10 см = 16 пет x 22 ряда, оптимальний розмір спиць 5-7. Якісна

напівшерстяна пряжа від відомої турецької торгової марки Alize відмінно підійде для створення одягу зимового асортименту. Високий вміст вовни робить її теплою і м'якою на дотик. Акрил високої якості в складі не дозволить виробу втратити насиченість кольору, витягнутися або звалитися. Пряжа довгий час збереже свою форму та колір, не деформується при носінні і не витягується. Нитка відмінної якості має щільну, але в теж час повітряну структуру, пряжа не викликає дискомфорту при контакті з тілом.

Розрахована нами потреба у матеріалах для виготовлення дитячого в'язаного пледу наведена в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Потреба у матеріалах

№ з/п	Назва матеріалу	Кількість матеріалів	Ціна за одиницю, грн	Вартість, грн.
1	Пряжа Alize SuperLana Midi, колір персиковий	1 шт.	71,00	71,00
2	Пряжа Alize SuperLana Midi, колір барвінок	1 шт.	71,00	71,00
Всього				142,00

Технологія виготовлення проєктного виробу. Для виготовлення проєктного виробу потрібно правильно визначити послідовність і техніку виконання операцій, обрати необхідні інструменти та пристосування, з'ясувати правила техніки безпеки при виконанні робіт різного виду та вимоги до організації робочого місця.

Послідовність виготовлення дитячої в'язаної сукні

1. Виготовлення спинки

1.1. На спиці набрати 68 петель і в'язати 4 рапорти узору «Ажурні смужки» пряжею бузкового кольору. Зв'язати вгору 6 рапортів малюнку та змінити пряжу.

1.2. Пряжею персикового кольору зв'язати 10 рядів узором «Смужки з лицьових петель», а далі продовжити в'язати узором «Ажурні смужки».

1.3. Пров'язати узором «Ажурні смужки» 6 рапортів.

1.4. На початку та в кінці ряду закрити по 4 петлі для пройми.

1.5. Пров'язати 4 рапорти узору «Ажурні смужки» та закрити середні 18 петель для утворення горловини виробу.

1.6. Пров'язати 5 рядів узором «Ажурні смужки» на окремих спицях для утворення плечового схилу з лівої і правої сторони від горловини. Закрити петлі плеча.

2. Виготовлення переду

Перед виробу виготовляти так само, як і спинку.

Для утворення горловини після утворення пройми пров'язати 3 рапорти узору «Ажурні смужки» та закрити середні 18 петель для утворення горловини виробу.

Далі пров'язати 10 рядів узором «Ажурні смужки» на окремих спицях для утворення плечового схилу з лівої і правої сторони від горловини. Закрити петлі плеча.

3. Збирання виробу

Перед і спинку виробу, плечові зрізи зшити вертикальним трикотажним швом (рис. 2.13).

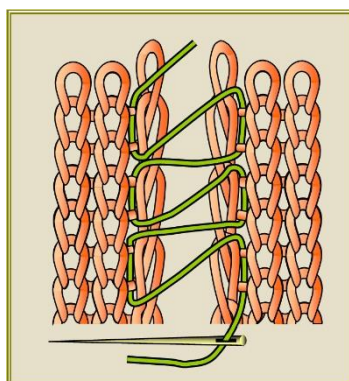

Рис. 2.13. Схема виконання вертикального трикотажного шва

Послідовність виконання вертикального трикотажного шва

1. Шов виконується зверху вниз по лицьовій стороні виробу пряжею того ж кольору та товщини (або трохи тонше), якою в'язали основне полотно.

2. Ввести голку під дві верхні протяжки між пружковою та сусідньою петлею лівої (від себе) деталі.

3. Рухом «на себе» ввести голку під дві верхні протяжки між пружковою та сусідньою петлями правої деталі.

4. Захоплювати голкою по дві протяжки по черзі то на одній, то на іншій стороні деталі.

Оформлення горловини

Горловину виробу обв'язати стовпчиком без накиду пряжею персикового кольору.

Обґрунтування вибору інструментів, пристосувань та обладнання.
Керуючись складеною технологічною картою, визначаємо перелік необхідного оснащення, інструментів, пристосувань й подаємо його в додатку Г.

Основним інструментом для в'язання є спиці, від правильного підбору яких залежить якість в'язаного виробу. За матеріалом розрізняють спиці алюмінієві, сталеві, пластмасові, кістяні, бамбукові та дерев'яні. Спиці обираються з урахуванням властивостей пряжі та вимог до готового виробу.

Спиці розрізняють за номерами від 1 до 10. Номер спиці відповідає її діаметру в міліметрах. Добираючи номер спиць, слід пам'ятати, що спиця повинна бути в півтора-два рази товще пряжі, з якої в'яжуть виріб. Крім того, щоб отримати пухке, ажурне полотно, потрібно обирати спиці більшого номеру, а щоб отримати щільне полотно – меншого. Спиці бувають чотирьох видів: прямі, кругові, панчішні і допоміжні (рис.2.14).

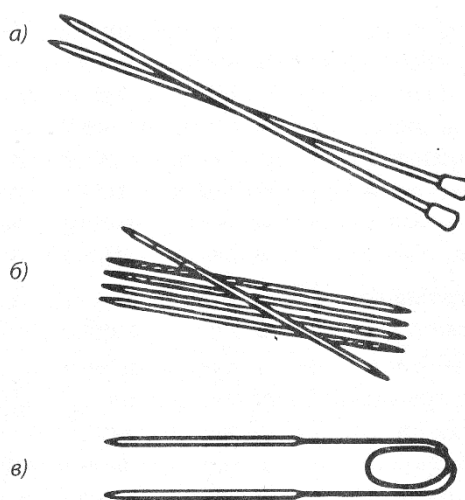

Рис.2.14. Види спиць: а) прямі; б)панчішні; в) кругові.

Добираючи спиці для в'язання, слід пам'ятати, що вони повинні бути гладкими, полірованими, адже навіть незначні шорсткості на поверхні перешкоджають легкому ковзанню нитки, волоски пряжі переламуються, а виріб виходить неохайним. При виборі спиць слід також звертати увагу на їх кінчик. Він не повинен бути надто гострим або занадто тупим. У першому випадку він розщеплює нитку, а у другому – розтягує петлі.

Для виготовлення дитячої в'язаної сукні основним інструментом нами обрано прямі спиці №7 (для виготовлення основного полотна), гачок №4 для обв'язування горловини, ножиці середнього розміру для підрізання ниток. Для полегшення роботи при в'язанні було визначено наступні пристосування:

- гобеленовими голками для заправки кінців ниток;
- сантиметровою стрічкою для вимірювання готових виробів, перевірки контрольного зразка тощо;
- лічильниками рядів, необхідними для підрахунку кількості рядів при в'язанні.

Організація робочого місця та визначення безпечних умов праці. Під час в'язання спицями необхідно дотримуватися загальних правил безпечної праці, організації робочого місця та санітарно-гігієнічних вимог при в'язанні, а саме:

1. Робоче місце для в'язання повинно бути добре освітлено, світло повинне падати на роботу з лівого боку.
2. Сидіти треба прямо, торкаючись корпусом спинки стільця.
3. Відстань від очей до роботи не повинна бути менша за 30 ... 40 см, щоб не розвивати короткозорість.
4. Перед початком і після закінчення роботи слід мити руки, щоб пряжа і зв'язане полотно завжди були чистими.
5. Під час в'язання моток пряжі краще тримати в спеціальній коробочці або невеликому кошику, що стоїть на підлозі з лівої сторони від працюючого.
6. Після закінчення роботи зв'язане полотно та всі інструменти потрібно прибирати в робочу коробку, кошик.

Самоконтроль діяльності. Для самоконтролю кожної трудової дії в процесі виготовлення виробу необхідно користуватися певними показниками якості, а саме:

- 1) повна відповідність фактури в'язаного полотна обраному узору;
- 2) однакова щільність в'язаного полотна;
- 3) дотримання послідовності в'язання;
- 4) відсутність затягування шва при виконанні вертикального трикотажного шва;
- 5) рівний натяг пряжі при виконання стовпчиків без накиду.

Визначення якості виробу. Оцінювання якості виготовленого виробу здійснюється відповідно до таких вимог:

- дотримання запланованих розмірів виробу;
- відповідність в'язаного полотна обраному узору;
- однакова щільність в'язаного полотна;
- охайність виконання трикотажного шва та стовпчиків без накиду.

Рекомендації по догляду за виробом

- дитячі в'язані сукні треба прати в режимі делікатного прання, а окремі вироби – руками;
- прати необхідно рідкими миючими засобами та обов'язково для пом'якшення користуватися кондиціонером;
- плями на дитячій в'язаній сукні слід виводити засобами, які не містять хлор;
- з метою уникнення заломів і деформації полотна не можна сушити сукню на мотузці для білизни або на батареї;
- найкращий спосіб сушіння сукні – на горизонтальній поверхні у розкладеному вигляді;
- як правило, в'язані вироби не прасують, але якщо сукня виготовлена з натурального матеріалу, який мнеться (наприклад, з бавовни), то можна її пропрасувати з виворітного боку.

Екологічне дослідження. Метою екологічного дослідження є виявлення

шкідливості (нешкідливості) виробу і процесу його виготовлення для користувача і довкілля. Проаналізувавши волокнистий вміст пряжі, з якої була виготовлена дитяча в'язана сукня, ми дійшли до висновку, що технологія в'язання спицями не є шкідливою для здоров'я людини і довкілля, а залишки невикористаної пряжі можна використати в подальшому для виготовлення інших в'язаних речей, аплікацій, декоративних елементів для оздоблення в'язаних виробів, набивання іграшок тощо. Наведені варіанти застосування залишків пряжі Alize SuperLana Midi дозволять не забруднювати навколишнє середовище.

2.4. Економічні розрахунки дитячої в'язаної сукні

Економічне дослідження. Метою економічного дослідження є визначення рентабельності дитячої в'язаної сукні, її економічного потенціалу. Підрахувавши собівартість виробу і порівнявши її з можливою ціною, визначеною в процесі маркетингового дослідження (див. табл.2.1) можемо визначити, чи є економічно вигідним виготовлення такого виробу власноруч.

Визначення собівартості дитячої в'язаної сукні здійснюється за формулою:

$$C = C_m + C_p + C_e + C_a,$$

Де C_m – вартість матеріалів, C_p – вартість роботи, C_e – вартість електроенергії, C_a – амортизаційні відрахування.

Вартість матеріалів (C_m). Розрахунок вартості матеріалів наведений у таблиці 2.3.

Вартість роботи (C_p) визначається за мінімальною оплатою однієї робочої години. Розрахунок вартості роботи за мінімальною платою однієї робочої години проводимо в такій послідовності:

Мінімальна заробітна плата на 01 листопада 2023 р. – 6700 грн.

Робочих днів на місяць – 26.

Тривалість робочого дня – 8 год.

Вартість 1 робочої години – $6700 : (26 \times 8) = 32$ грн 20 коп.

Тривалість виконання виробу – 5 год.

Коефіцієнт для студента – 0,4.

Вартість 1 робочої години для студента: $32,20 \times 0,4 = 12$ грн 88 коп.

Вартість виконаної роботи C_p (вартість 1 робочої години для студента 12 грн 88 коп. множимо на тривалість виконання виробу 10 год. і отримуємо **120 грн.88 коп.**).

Вартість електроенергії (C_e) – див. табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Розрахунок вартості електроенергії

№ з\п	Споживач електроенергії	Потужність споживача, кВт	Тривалість роботи, год.	Вартість тарифу на електроенергії грн/кВт год.	Вартість спожитої електроенергії, грн
1.	Електрична лампочка	0,1	10	2,64	0,27
Разом					0,27

Амортизаційні відрахування (C_a). Ураховуючи, що в навчальному процесі допускається спрощений варіант визначення амортизаційних витрат, спочатку визначили суму амортизації для кожного обладнання, інструмента, пристосування, що використовується в процесі виготовлення дитячої в'язаної сукні (табл.2.5).

Таблиця 2.5

Амортизаційні витрати

№ з\п	Назва обладнання, інструмента, пристосування	Ціна (В), грн	Термін використання (Т), років	Річна сума амортизації, (Ар), грн
1	2	3	4	5
1	Спиці	70	10	7
2	Гачок	50	10	5
3	Ножиці побутові	100	5	20
4	Голка гобеленова	20	2	10
5	Сантиметрова стрічка	20	2	10
Усього				52,0

Далі ми додали всі річні суми і поділили на 12: $A = A_{pz}/12$, де A_{pz} – загальна річна сума амортизації. $A = A_{pz}/12 = 52,0/12 = 4,33$ грн.

Розрахунок собівартості виробу подається в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок собівартості виробу

№ з\п	Витрати	Вартість витрат, грн
1.	Вартість матеріалів	142,00
2.	Вартість роботи	120,88
3.	Вартість електроенергії	0,27
4.	Амортизаційні витрати	4,33
5.	Разом	267,48

Ціна виробу складається з його собівартості (С) і прибутку (П).

Величину прибутку умовно визначаємо як 20% від собівартості виробу:

$$П = 0,2 \times С, \text{ грн.}$$

$$П = 0,2 \times 267,48 = 53,50 \text{ грн.}$$

Можлива вартість виробу (В):

$$В = С + П, \text{ грн.}$$

$$В = 267,48 + 53,50 = \mathbf{321,00 \text{ грн.}}$$

Порівнюючи вартість виготовленої дитячої в'язаної сукні з виробами у роздрібному продажі, слід відмітити, що ціна виробу знаходиться у межах бюджету, встановленого на початку проектування. Крім того, вона є набагато нижчою за ціни в інтернет-магазинах. Ураховуючи те, що сукня створена власноруч та існує в єдиному екземплярі, свій виріб вважаємо рентабельним для тих, хто хоче мати виріб Hand made.

Порівняння виготовленого виробу з його моделлю. У процесі виготовлення дитячої в'язаної сукні відхилень від спроектованої моделі не було. Форма, розміри, вид узору, технологія виготовлення виробу повністю відповідають запланованій моделі.

Шляхи вдосконалення проекту. Існує безліч шляхів вдосконалення

проєкту. Так, можна виготовити сукню іншої конструкції – наприклад, доповнити її рукавами та коміром, оздобити накладними кишенями, вишивкою нитками, стрічками, аплікацією зі шкіри, в'язаними елементами, бахромою тощо. Якщо для виготовлення сукні обрати інший вид пряжі, то і виріб також буде виглядати інакше.

Реклама виробу.

Наша в'язана двокольорова сукня є зручним, практичним і дуже красивим рішенням для маленьких дівчаток!

Стильний прямиий силует!

Гарний персиково-бузковий колір!

Шпела, м'яка та приємна на дотик!

Зручно комбінується та добре поєднується

з будь-яким одягом!

Замовляйте наші в'язані дитячі сукні ручної роботи від талановитих майстрів!!!

2.5. Охорона праці у процесі навчання учнів в'язання

Охорона праці у навчальних майстернях спрямована головним чином на забезпечення умов для нормального функціонування організму школяра та вчителя, а також попередження можливих травм та шкідливого впливу середовища на людину. Охорона праці складається з правових та організаційних основ, виробничої санітарії, виробничої та пожежної безпеки на виробництві.

Правові та організаційні основи охорони праці – це комплекс взаємопов'язаних законів та інших нормативно-правових актів, соціально-економічних та організаційних заходів, спрямованих на правильну і безпечну організацію праці, забезпечення працюючих засобами захисту.

Виробнича безпека – безпека від нещасних випадків та аварій на виробничих об'єктах і від їх наслідків, що забезпечується комплексом організаційних та технічних заходів та засобів, спрямованих на запобігання або зменшення дії на працюючих небезпечних виробничих факторів.

Пожежна безпека – комплекс заходів та засобів, спрямованих на запобігання запалювань, пожеж та вибухів у виробничому середовищі, а також на зменшення негативної дії небезпечних та шкідливих факторів, які утворюються в разі їх виникнення.

Дотримання державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організацій навчально-виховного процесу регулюються ДСанПіНом 5.5.2.008-98.

Вимоги до приміщення. Шкільні навчальні майстерні будують за типовими проектами. Вони можуть займати окреме приміщення або розташовуватися безпосередньо в школі. Більш доцільним є перший варіант, бо навчальний процес у майстернях супроводжується виробничим шумом, що до певної міри заважає проведенню занять у класах.

Навчання ручного в'язання може здійснюватися в кабінеті обслуговуючої праці. Типовими проектами в навчальних майстернях передбачено запасний вихід на випадок пожежі. Цей вихід використовується також для транспортування матеріалу і відходів. Ручне в'язання характеризується постійним напруженням зору, тому дуже важливо урахувати освітлення робочого місця.

Вимоги до освітлення навчальних приміщень. Оптимальна інтенсивність освітлення робочих місць визначається типом виконуваних робіт. Чим точніша робота, чим менший розмір деталі, чим темніший фон, чим більша забрудненість простору, чим більша віддаль, тим яскравішим і рівномірнішим повинно бути освітлення. Для ручного в'язання оптимальним вважається освітлення 2000 лк (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

**Норми освітлення залежно від розміру оброблюваних деталей і
необхідної контрастності, лк**

Характеристика деталей	Контрастність		
	Підвищена	Середня	Незначна
1	2	3	4
Надзвичайно малі	500-1000	1500-3000	5000-10000
Дуже малі	200-30	700-1000	2000-3000
Дрібні	100-150	300-500	1000-1500
Невеликі	50-70	150-200	500-700
Середні	20-30	70-100	200-30
Великі	10-15	30-50	100-150

На робочих місцях застосовується місцеве освітлення, яке комбінується із загальним. Наявні норми передбачають різні рівні освітлення залежно від точності виконуваних робіт. Раціональність освітлення робочих місць забезпечується за умови достатнього його рівня, рівномірності, відсутності тіней і осліплювальної дії джерел світла, оптимального співвідношення між загальним і місцевим освітленням та контрастом.

Інтенсивність загального освітлення повинна становити не менше 10% інтенсивності місцевого освітлення, а оптимальний контраст двох освітлених поверхонь, що перебувають у полі зору, – 3 : 1 – 5 : 1. Для ручного в'язання оптимальним вважається освітлення 300-1000 лк (табл. 2.8).

У процесі навчання в'язання необхідно правильно організувати робоче місце. На робочому місці слід дотримуватися чистоти і порядку. Інструменти і пристосування зберігати у спеціальній скринці чи ящику. При виконанні ручних робіт скринька з інструментами та пристосуваннями потрібно класти на стіл праворуч від себе. Після закінчення роботи робоче місце прибирають, інструменти складають в спеціальну коробку (органайзер).

Таблиця 2.8

**Рекомендовані значення загального і місцевого освітлення
робочих місць**

Розмір деталей, мм	Освітлення, лк		
	Загальне	Комбіноване	
		Загальне	Місцеве
До 0,2	Більше 300	80-150	Більше 1000
0,2–10	150-300	40-80	300-1000
10–100	80-150	20-40	150-300

Санітарно-гігієнічні вимоги, яких потрібно дотримуватися у процесі навчання в'язання.

– В'язати треба чистими руками, в добре провітреному приміщенні, при достатньому денному чи штучному освітленні.

– Під час в'язання сидіти прямо, притулившись до спинки стільця, не нахилити низько голову. Щоб менше втомлюватися, під ноги можна поставити низенький ослінчик або спеціальну підставку.

– Під час в'язання правою рукою світло повинно падати зліва на робоче місце, при в'язанні лівою рукою – справа.

– Об'єкт праці слід тримати на відстані 25–30 см від очей.

– Через кожні 40–50 хвилин роботи необхідно робити перерву на 10–15 хвилин, щоб не втомлювались очі. Корисно використати цей час на виконання гімнастики для м'язів очей.

У процесі ручного в'язання потрібно дотримуватися також правил безпечної праці з ножицями, голкою, швейними шпильками.

Висновки до другого розділу

На основі проведеного анкетування учнів 10-11 класів було виявлено, що техніка в'язання наразі досить популярна серед молоді, адже більшості учнів подобається займатися цим видом декоративно-ужиткового мистецтва. На уроках технологій учні виготовляють вироби інтер'єрного призначення (серветки, скатертини, панно тощо), а також іграшки та сувеніри (ляльки,

прикраси на новорічну ялинку тощо). Старшокласники зазначили, що хотіли б виготовляти на уроках технологій більше виробів технікою в'язання, але, на жаль, для цього відведено недостатньо навчального часу.

Запропонований творчий проєкт «Дитяча в'язана сукня» був здійснений за етапами навчальної проєктно-технологічної діяльності учнів. Перший – організаційно-підготовчий, що охоплював пошук і аналіз проблеми, вибір теми проєкту, планування проєктної діяльності відповідно до етапів, збирання, аналіз і узагальнення отриманої інформації з теми дослідження. Другий – конструкторський етап – полягав у пошуку оптимальних варіантів розв'язання завдань проєкту, складанні конструкторської документації. Третій – технологічний етап – ставив завдання дібрати необхідні матеріали, інструменти і обладнання, розробити технологічну документацію, виконати заплановані технологічні операції, здійснити проміжний контроль якості виробу, що виготовляється, внести за необхідності зміни в розроблену конструкцію, а також технологію. Четвертий – заключний етап, був спрямований на оцінювання якості та аналіз результатів проєктування, визначення його собівартості, вивчення можливостей застосування продукту проєктування (продаж, виставка).

Одним із завдань закладу загальної середньої освіти є збереження здоров'я учнів. Виконанню цього завдання сприяє дотримання санітарно-гігієнічних вимог та безпечних прийомів роботи. У процесі навчання учнів в'язанню до санітарно-гігієнічних вимог нами віднесено вимоги до приміщення, теплового режиму, освітлення, організації робочого місця. Дотримання безпечних прийомів роботи з ручними інструментами та пристосуваннями, забезпечить збереження здоров'я учнів під час виготовлення дитячої в'язаної сукні.

ВИСНОВКИ

На виконання першого завдання магістерської роботи, ми проаналізували історичний розвиток та виявили сутність проєктно-технологічної діяльності учнів у закладах середньої освіти. Було з'ясовано, що метод проєктів виник у XVI сторіччі в Італії та до початку XX сторіччя застосовувався в школах з виробничим направленням. Вперше цей метод був описаний у 1918 році американським психологом і педагогом Вільямом Кілпатріком, після чого він почав досить швидко розповсюджуватися серед країн Північної та Центральної Європи.

Проєктно-технологічна діяльність наразі є однією з інноваційних форм навчання. Завдання проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках технологій у старшій школі полягають у наступному: організувати дослідницьку, творчу, самостійну діяльність школярів; використовувати різноманітні методи і форми самостійної пізнавальної та практичної роботи старшокласників; сприяти інтелектуальному розвитку учнів. Розрізняють чотири етапи проєктно-технологічної діяльності на уроках технологій: організаційно-підготовчий, конструкторський, технологічний, заключний.

Виконуючи друге завдання дослідження було встановлено види та техніки декоративно-ужиткового мистецтва українців. Так, видами декоративно-ужиткового мистецтва є монументально-декоративне та оформлюване, а техніки класифікують за матеріалом, технологічними особливостями, функціональними ознаками, за домінуючими виражальними ознаками. В Україні поширені такі види декоративно-ужиткового мистецтва: художня обробка дерева, каменю, кістки й рогу, шкіри, металу, скла, кераміка, плетіння, в'язання, ткацтво, килимарство, вишивка, розпис, писанкарство, карбування, художнє кування, витинанки тощо. В навчальній програмі «Технології» вивчаються такі види декоративно-ужиткового мистецтва – ткацтво, килимарство, кераміка, писанкарство, в'язання, народна вишивка та об'ємна вишивка тощо.

На виконання третього завдання магістерської роботи було встановлено, що зміст навчання старшокласників проектування виробів техніками декоративно-ужиткового мистецтва відображено в навчальному модулі «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» програми «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)». За своїм змістовим наповненням навчальний модуль є логічно завершеним творчим проектом. В навчальній програмі наведені очікувальні результати навчально-пізнавальної діяльності учнів за результатами вивчення вказаних навчальних модулів, які подані у вигляді трьох компонентів: знаннєвого, діяльнісного та ціннісного. Важливим критерієм вибору об'єктів проектування є їхня значущість для учня.

На виконання четвертого завдання магістерської роботи, ми розробили проєкт та виготовили дитячу в'язану сукню. Запропонований творчий проєкт «Дитяча в'язана сукня» був здійснений за етапами навчальної проєктно-технологічної діяльності учнів. Перший – організаційно-підготовчий, що охоплював пошук і аналіз проблеми, вибір теми проєкту, планування проєктної діяльності відповідно до етапів, збирання, аналіз і узагальнення отриманої інформації з теми дослідження. Другий – конструкторський етап – полягав у пошуку оптимальних варіантів розв'язання завдань проєкту, складанні конструкторської документації. Третій – технологічний етап – ставив завдання дібрати необхідні матеріали, інструменти і обладнання, розробити технологічну документацію, виконати заплановані технологічні операції, здійснити проміжний контроль якості виробу, що виготовляється, внести за необхідності зміни в розроблену конструкцію, а також технологію. Четвертий – заключний етап, був спрямований на оцінювання якості та аналіз результатів проектування, визначення його собівартості, вивчення можливостей застосування продукту проектування (продаж, виставка).

Таким чином, завдання магістерської роботи виконані, а її мета – досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. Б. Формування культури праці учнів під час виконання творчих проєктів: зб. наук. пр. *Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки»*. Випуск 2 (41). Полтава, 2005. С. 244-252.
2. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Теорія та методика трудового навчання : навчальний посібник. Хмельницький : ХНУ, 2018. 226 с.
3. Антоненко В. М. Сучасні інформаційні системи і технології : навч. посіб. Київ : КСУМГІ, 2005. 131 с
4. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів : Світ, 1992. 79 с.
5. Антонович Є. А., Захарчук Р., В. Чугай, М. Станкевич. Декоративно-прикладне мистецтво, Львів : Світ, 1993. 235 с.
6. Баханова К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі : монографія. Запоріжжя : Просвіта, 2004. 28 с
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови: близько 170000 сл. та словосполучень / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. К.: Ірпінь : Перун, 2001. 1440 с.
8. Воїтелева Г. О. Використання технологічної документації у проєктно-технологічній діяльності. Узагальнення досвіду впровадження проєктно-технологічної діяльності в навчальний процес загальноосвітньої школи: матеріали Всеукр. наук.-метод. семін., (м. Глухів, 8 листоп. 2012 р.). Глухів, 2012. С. 3–5.
9. Гордієнко Н. В. Золота енциклопедія рукоділля. Пер. з рос. І. Г. Данилюк. Донецьк, 2009. 352 с.
10. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : навч. посібник для учнів і слухачів післядипломної освіти. Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. 366 с..

11. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення 07.12.2022).
12. Дятленко С. М., Лещук Р. М., Медвідь О. Ю. Трудове навчання. 5-9 класи: практичний посібник для вчителів / за заг.ред. А. І. Терещука. Харків : Вид-во «Ранок», 2017. 128 с.
13. Енциклопедія цікавинок. Матеріали для уроків трудового навчання. Блок 2 / укладач Карнаушенко В.О. Харків : Основа, 2015. 254 с.
14. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 29 січня 2023 р.).
15. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
16. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 р. №463 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 29 січня 2023 р.).
17. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч.-метод. посібник / В. Г. Гетта та ін.; за заг. ред. О. М. Коберника, Г. В. Терещука. Умань, 2008. 212 с.
18. Інструкції з охорони праці в закладах освіти. – 1 квітня 2012. URL: <http://www.gorono.od.ua/index.php?action=anons&id=504> (дата звернення 10.11.2022 р.)
19. Кава Л. Г. Розвиток творчих здібностей на уроках трудового навчання, Жидачівська гімназія, 2013. 35с.
20. Катренко Л. А. Охорона праці в галузі освіти: навчальний посібник. Суми : Видавництво «Університетська уніга», 2001. 339 с.
21. Полат Є. С. Метод проектів у навчальному процесі: теорія і практика застосування. Київ: Освіта, 2008. 128 с.

22. Коберник О. М. Проектна технологія: теорія, історія, практика: монографія. Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. 229 с.
23. Концепція профільного навчання в старшій школі / Затверджено наказом Міністерства освіти і науки 21.10.2013 № 1456. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe82a9c95d.pdf> (дата звернення 07.12.2022).
24. Крот Г. В. Типові інструкції з охорони праці в шкільних майстернях, кабінеті при вивченні трудового навчання: навчально-методичний посібник. Суми: Вид. СОППО, 2009. 280 с.
25. Ксьонз С. Переваги проектно-технологічної системи навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2007. № 4. С. 9-10.
26. Курбетъєва Ю.О. Значення предметів інтер'єру в оформленні приміщень. *Наука та освіта в умовах війни: Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка* : матеріали звітної науково-практичної конференції здобувачів вищої та фахової перед вищої освіти (м. Глухів, 23-24 травня 2023 року). 2023. 576 с. С.499-500.
27. Курок В. П. Розвиток технічного мислення учнів у процесі реалізації завдань освітньої галузі «Технології». Гуманітарний Вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»: збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2014. Вип. 34. С. 47-53.
28. Лосина Н. Б., Терещук Б. М. Книга вчителя трудового навчання: довідково-методичне видання. Харків, 2006. 608 с.
29. Малафійк І. В. Дидактика: навчальний посібник ,Київ: Кондор, 2009, 406 с.
30. Мамчур Н. Народне декоративно-прикладне мистецтво як засіб виховання естетичних смаків студентської молоді. URL : <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/pdf> (дата звернення 14 травня 2022 р.).

31. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід : навчальний посібник / за заг. ред. О. М. Коберника, В. К. Сидоренка. Умань: СПД Жовтий, 2008. 216 с.
32. Наукові дослідження в підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій: навчальний посібник для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) / Укладачі: В. П. Курок, Г. О. Воїтелева / За редакцією В. П. Курок. Глухів:, 2018. 262 с.
33. Основи проектування і моделювання : навчально-методичний посібник / Уклад. Л. М. Хоменко. Умань, 2016. 125 с.
34. Паламарчук о І. Культурологічні проекти у профільній школі. *Підручник для директора*. 2005. № 9-10. С. 59-65.
35. Пелагейченко М.Л. Професійний довідник учителя трудового навчання. Харків: Основа, 2013. 254 с.
36. Пехота О. М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. К.: А.С.К., 2000. 256 с.
37. Піскун І. П. Охорона праці в галузі освіти: навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. Суми: ВТД «Університетська книга», 2009. 395 с.
38. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
39. Про затвердження Правил безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.08.2007 №730. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-07#Text> (дата звернення 14 травня 2022р.).
40. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. №347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (дата звернення 14 травня 2022 р.).
41. Романовська М. Б. Метод проектів у навчальному процесі : методичний посібник. Х.: Видавництво «Ранок», 2007. 160 с.

42. Рябченко Г. С., Степанчук Н. В. Сучасний урок в інтерактивних технологіях навчання. К.: Видавництво ТОВ фірма «Юлат», 2007. 120 с.
43. Савченко Л. О., Волкова Н. В., Кулінка Ю. С. Ігри та ігрові технології на уроках трудового навчання. Кривий Ріг, 2010.
44. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для вищ. пед. закл. Освіти.К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000. 260 с.
45. Сігула Т. Диференційовані завдання як засіб індивідуального підходу до учнів. Трудова підготовка в закладах освіти. 2004. №4. С. 23–24.
46. Слюсаренко Н. В. Ігрова діяльність як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Трудове навчання в школі. 2011. №6. С. 14–16.
47. Теорія і методика навчання технології: навчальний посібник / за заг. ред. О.М.Коберника. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. 479 с.
48. Терещук А. Методи творчої діяльності на уроках трудового навчання. Трудова підготовка в закладах освіти. 2006. №1. С. 19–23.
49. Терещук А. Навчання учнів основних етапів проектно-технологічної діяльності. Трудова підготовка в закладах освіти. 2004. №4. С. 10–13.
50. Технології (рівень стандарту). Програма для 10-11 класів ЗНЗ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення 07.12.2022).
51. Технології (профільний рівень). Програма для 10-11 класів ЗНЗ. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58970/> (дата звернення 07.12.2022).
52. Технологічна освіта в базовій школі з методикою викладання: навчальний посібник для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) / В. П. Курок, Т. А. Хоруженко, О. М. Литвин, С. В. Білевич та ін.; за редакцією В. П. Курок, Т. А. Хоруженко. Глухів, 2022. 495 с. URL : <http://repository.gnpu.edu.ua/handle/123456789/1886> (да та звернення 20.01.2023).

53. Технологія створення банку ідей. URL: http://trudmukachevo.at.ua/publ/novnini/obslugovujuchi_vidi_praci/tekhnologija_stvorennja_banku_idej/7-1-0-2.
54. Традиційні типи уроків трудового навчання, їх структура URL :<https://lektsii.org/9-51105.html> (дата звернення 09.09.2021)
55. Трудове навчання в школі: проектно-технологічна діяльність. 5–12 класи / О. М. Коберник, В. В. Бербец, Н. В. Дубова та ін.; за ред. О. М. Коберника. Харків, 2010. 256 с.
56. Трудове навчання у 5-9 класах – обов’язковий блок : основи матеріалознавства, технологія виготовлення виробів. Блок 1,3; за заг. ред. Г. В. Ігнатенко. Харків : Основа, 2014. 190 с.
57. Трудове навчання у 5-9 класах – обов’язковий блок: основи матеріалознавства, технологія виготовлення виробів. Блок 2; за заг. ред. Г. В. Ігнатенко. Харків : Основа, 2014. 176 с.
58. Трудове навчання. 5–9 класи: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2017. URL: <https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56126/>
59. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання. Загальні засади методики трудового навчання: навчальний посібник. У 3-х ч. Київ, 2000. Ч. 2. 186 с.
60. Тхоржевський Д. О. Методика трудового та професійного навчання. Методика технічної праці у 5–9 класах: підручник [для студентів спеціальності «Трудове навчання»]. У 3-х ч. Київ, 2001. Ч. 3. 219 с.
61. Урок – основна форма організації навчання в сучасній школі. URL:https://pidruchniki.com/14560603/pedagogika/urok_osnovna_forma_organizatsiyi_navchannya_suchasniy_shkoli (дата звернення 09.09.2021)
62. Фіцула М. Педагогіка: навчальний посібник. Вид. 3-є. Київ: Академвидав, 2009. 560 с.

63. Ямнуска Т. Історія образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва 2014 р. URL : <http://arshistorian.blogspot.com/2014/08/1.html>.2 (дата звернення 09.09.2021).

64. Ярещенко А. П. Українські традиції та звичаї. Х.: Факт, 2008. 232 с.

65. Ящук С. М. Виконання основних етапів проєктування на уроках трудового навчання. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 2. С. 13–16.

ДОДАТКИ

Додаток А

Навчальний модуль «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»

Очікувальні результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Алгоритм проєктної діяльності учнів	Орієнтовні проєкти
<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p>Знаннєвий компонент Знає технології і техніки створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Знає історію технік та технологій декоративно-ужиткового мистецтва. Розуміє значення символів притаманних видам декоративно-ужиткового мистецтва. Знає традиції використання кольорової гами під час виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Знайомий з творчістю народних майстрів України та майстрів інших народів що проживають в Україні. Називає структурні елементи власного проєкту. Розуміє чинники, які впливають на якість виконаної роботи за технологією. Знає перелік інструментів та пристосувань необхідних для виготовлення виробів відповідною технологією. Розуміє іноземну термінологію в декоративно-ужитковому мистецтві.</p> <p>Діяльнісний компонент Застосовує методи проєктування для створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Добирає матеріали, інструменти та пристосування необхідні для виготовлення виробу.</p>	<p>Визначення теми та завдань проєкту. Пошук зразків виробів декоративно-ужиткового мистецтва для проєкту. Художнє конструювання форми та композиції оздоблення. Добір та обґрунтування конструкційних матеріалів. Добір та обґрунтування технологій для реалізації проєкту. Виготовлення предмету інтер'єру. Презентація проєкту</p>	<p>Вишиті вироби (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо). Вироби виготовлені в техніці ткацтво, килимарство та ліжникарство (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо). Вироби з бісеру (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо). Вироби вишиті бісером (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо). Вироби в'язані спицями (предмети інтер'єрного призначення, одяг, тощо). Вироби в'язані гачком (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари тощо). Вироби з шкіри (амулет, ремінь, жилет, браслет, сумка, обкладинка для книжки, чохол для мобільного телефону тощо).</p>

<p>Визначає необхідну кількість матеріалів.</p> <p>Виготовляє виріб з дотриманням народних традицій (форма, кольорове рішення, символи).</p> <p>Дотримується послідовності виготовлення виробу.</p> <p>Дотримується правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій.</p> <p>Розраховує вартість виробу.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>Шанує традиції свого народу.</p> <p>Шанобливо ставиться до творчості народних майстрів.</p> <p>Усвідомлює необхідність збереження народних традицій, як автентичність народу та зв'язок поколінь.</p> <p>Обґрунтовує обрані технології, які забезпечують якісне виконання проєкту</p>		<p>Вироби оздоблені аплікацією (предмети інтер'єрного призначення, одяг тощо).</p> <p>Вироби з деревини оздоблені різьбленням (рамка для фото, декоративна кухонна дощечка, декоративна таріль, козацькі клейноди тощо).</p> <p>Писанка.</p> <p>Вироби виготовлені з глини (предмети інтер'єрного призначення, кухонний посуд, іграшки тощо).</p> <p>Вироби виготовлені з лози (предмети інтер'єрного призначення, меблі тощо).</p> <p>Валяні вироби (предмети інтер'єрного призначення, одяг, жіночі та чоловічі аксесуари, іграшки тощо)</p>
--	--	--

Додаток Б

Анкета для учнів

Шановний старшокласнику! Просимо тебе дати відверті відповіді на питання анкети. Твоя думка для нас дуже важлива.

1. Чи вмієте ви в'язати?

- а) так, спицями;
- б) так, гачком;
- в) і спицями і гачком;
- г) ні.

2. Де вперше Ви познайомилися з технікою в'язання?

- а) вдома;
- б) на уроках трудового навчання;
- в) в закладах позашкільної освіти.

3. Чи займаєтесь Ви в'язанням у вільний час вдома?

- а) так, спицями;
- б) так, гачком;
- в) і спицями і гачком;
- г) ні.

4. На вашу думку, чи користується техніка в'язання попитом у сучасному житті?

- а) так спицями;
- б) так, гачком;
- в) і спицями і гачком;
- г) ні.

5. Які вироби технікою в'язання ви виготовляли на уроках технології?

- а) вироби інтер'єрного призначення (серветки, скатертини, тощо);
- б) одяг або його деталі (сорочки, шапки, рукавиці тощо);
- в) іграшки та сувеніри (ляльки, новорічні прикраси тощо).

6. Які вироби Вам хотілося б виготовляти у техніці в'язання?

- а)) вироби інтер'єрного призначення (серветки, скатертини, тощо);
- б) одяг або його деталі (сорочки, шапки, рукавиці тощо);
- в) іграшки та сувеніри (ляльки, новорічні прикраси тощо).

7. Яке оздоблення Ви б обрали для в'язаних виробів?

- а) в'язані елементи;
- б) вишивка;
- в) текстильні прикраси.

8. Як Ви думаєте – чи достатньо у вашому освітньому закладі уроків технологій, присвячених вивченню техніки в'язання?

- а) так;
- б) ні.

Додаток В

Клаузура дитячої в'язаної сукні

двоколірність виробу

овальна форма горловин

матеріал

конструкція сукні

комбінована схема в'язання

Додаток Г

Потреби в оснащенні

№ з/п	Інструменти, пристосування, обладнання	Зображення	Призначення
1	Спиці		Для в'язання основної частини виробу
2	Гачок		Для обв'язування горловини виробу
3	Сантиметрова стрічка		Для вимірювання розміру виробу
4	Ножиці		Для обрізання пряжі
5	Гобеленові голки		Для заправки кінців ниток
6	Лічильник рядів		Для в'язання узору за схемою.